

[Formanden.]

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om udenrigstjenesten.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om normering og klassificering af stats-tjenestemandsstillinger.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 14³⁷.

17. møde.

Tirsdag den 17. januar kl. 14.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til folketingsbeslutning i anledning af en under 1. oktober 1951 i København undertegnet venskabs-, handels- og søfartstraktat mellem Danmark og Amerikas Forenede Stater.

Valgt blev: *Chr. Christiansen, Brodthagen, Lis Groes, Per Hækkerup, Peter Nielsen, Lars M. Olsen, Hans Rasmussen, Henning Rasmussen, Helge Larsen, Per Federspiel, From, Viggo Hauch, Axel Kristensen, Weikop, Ole Bjørn Kraft, Erik Kragh og Kai Moltke.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udenrigstjenesten.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 163, fremsættelsen i tidenden sp. 254.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 3 og 4 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om normering og klassificering af statstjenestemandsstillinger.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 153, fremsættelsen i tidenden sp. 268).

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 161, fremsættelsen i tidenden sp. 268).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Alsing Andersen: De foreliggende lovforslag har deres udspring i en så godt som enstemmig indstilling fra den nedsatte kommission. Trods visse forbehold og en mindretalsudtalelse fra venstres og det konservative folkepartis repræsentanter i kommissionen er hele kommissionen dog enig om at anbefale folketinget at fremme behandlingen af disse lovforslag så meget, at de nye love vil kunne træde i kraft 1. april i år.

Da fire af de partier, der findes her i salen, har haft deres repræsentanter i kommissionen, og da samtlige erhvervsinteresser har været repræsenteret og har været med til at afgive denne indstilling, er jeg optimistisk nok til at håbe, at kommissionens ønske om en hurtig behandling og ikrafttræden fra 1. april vil kunne opfyldes. I denne forbindelse lægger jeg særlig vægt på den efter min mening betydningsfulde omstændighed, at samtlige erhvervsrepræsentanter i kommissionen har anbefalet gennemførelsen af disse lovforslag i den form, som kommissionens store flertal har indstillet, og i den affattelse, hvori den højtærede udenrigsminister har fremsat forslagene for det høje ting.

Den tid er jo nu overordentlig fjern, da udenrigsministeriets og de udenrigsministerielle tjenestemænds vigtigste opgave var diplomatiske, repræsentative pligter, suppleret med en vis beskeden politisk aktivitet. I dag er udenrigstjenesten blevet et uundværligt led og et led med stadig stigende betydning for hele den danske samfunds-

[Alsing Andersen.]

udvikling, for hele samfundshusholdningen. Ganske vist er den politiske aktivitet ikke gledet ud af billedet; den er tværtimod i de senere år — navnlig efter den sidste krig — blevet forøget. Jeg minder i denne forbindelse om vort medlemskab af NATO og om vor deltagelse i det mangeartede samarbejde, som finder sted gennem De Forenede Nationers talrige organer. Alligevel er det først og fremmest og i stigende grad de erhvervsmæssige og handelspolitiske problemer, som giver udenrigstjenesten dens mange opgaver i nutiden.

Derfor har man ret til at fastslå, at det lovgivningsområde, som vi i dag beskæftiger os med, er af allerstørste betydning for det danske samfunds trivsel og fremgang. Vi må under den økonomiske udvikling, der finder sted i verden i øjeblikket, have et vågent øje for de danske erhvervs muligheder overalt i verden. Det gælder i Norden, og det gælder i Europa. Det gælder i de syv, det gælder i de seks, og det gælder i forholdet mellem de seks og de syv. Det gælder i de internationale og regionale samarbejdsorganer, som efterhånden er oprettet. Det gælder ikke mindst i de oversøiske lande, både i Asien, i Afrika og i Latinamerika. Vi skal i høj grad lægge an på de mange nye uafhængige stater, som er oprettet efter de to sidste krige i Asien og i Afrika, men det gælder også om, at vi ikke forsømmer områderne i Latinamerika, som hidtil ikke er blevet udnyttet i tilstrækkelig grad.

Det er disse erhvervsmæssige og handelsmæssige opgaver, som har været i forgrunden under kommissionens overvejelser. Vi har i kommissionen i den forbindelse set på, hvordan disse opgaver blev løst i andre lande. Man har dér valgt forskellige fremgangsmåder. Nogle steder er det de store erhvervsorganisationer, som først og fremmest, med støtte af udenrigstjenesten, løser opgaverne, andre steder — som her i Danmark — har det nærmest været en statsopgave. Vi har overvejet disse forskellige fremgangsmåder i kommissionen, og vi er ikke mindst efter kraftig anbefaling fra erhvervsrepræsentanterne blevet enige om, at det er rigtigt at bevare den hidtil her i landet gældende ordning, således at disse vigtige eksportfremmende og dermed også

erhvervsfremmende interesser varetages af udenrigstjenesten både herhjemme og i udlandet, ikke mindst gennem udsendelse af erhvervsuddannet personale, der som hidtil skal knyttes til udenrigsministeriet enten som tjenestemænd eller — hvad vel nok i højere grad end i fortiden vil blive tilfældet i fremtiden — som kontraktansatte medarbejdere.

I denne sammenhæng vil jeg også gerne fremhæve udenrigsministeriets presse- og oplysningstjeneste. Denne tjeneste har allerede i den tid, der er gået, spillet en meget stor rolle, ikke alene indirekte ved i al almindelighed at vise flaget og prøve at slå Danmarks navn fast i udlandet, hvilket også har betydning indirekte for erhvervs livet, men også gennem en direkte indsats gennem en erhvervsmæssig propaganda. På denne måde har informations- og oplysningstjenesten betydet meget for eksporten og dermed også for erhvervene her i landet. Jeg kan ikke lade være med at fremhæve den indsats, der f. eks. er gjort af Danmarks informationskontor i New York siden 1945; den indsats, der herigennem ydes også til fremme af dansk eksport af enhver art, fortjener at fremhæves.

På denne baggrund vil det næppe forbyse, at man i kommissionen er kommet til den overbevisning, at vort land mange steder i verden er for sparsomt repræsenteret ved udsendte repræsentanter — at der simpelt hen er for mange bare pletter. Mit parti kan derfor støtte, at der finder en udvidelse af vor repræsentation sted forskellige steder i verden, og det vil naturligvis først og fremmest sige i Afrika, i Asien og i Latinamerika, således som det fremgår af kommissionens betænkning og de foreliggende lovforslag.

Enkeltheder skal jeg ikke begynde at remse op; men når f. eks. Danmark hidtil kun har været repræsenteret ved udsendte medarbejdere 6 steder i Afrika, tror jeg man meget let vil kunne blive enig om, at en sådan tilbageholdenhed ikke betaler sig i det lange løb, navnlig når man ser, at en række stater, deriblandt også skandinaviske stater som Norge og Sverige, ganske naturligt allerede er i gang med at placere sig disse steder i verden. Efter vor mening må det under denne udvikling også være nødvendigt for Danmark at udvide sin diplo-

[Alsing Andersen.]

matiske repræsentation gennem nye ambassader i de områder af verden, som jeg her har nævnt.

I denne forbindelse vil jeg gerne nævne en særlig beretning, som vi i de sidste dage har modtaget fra udenrigsministeriet, og som angår en undersøgelse af forholdene blandt de nye, uafhængige stater i Afrika. Denne undersøgelse er afsluttet, efter at kommissionens arbejde er ført til ende. Efter at jeg har læst den særlige beretning om de afrikanske stater, er det min personlige opfattelse, at alt taler for, at Danmark snarest muligt opretter ambassadeposter ikke alene som allerede nævnt i Ghana, men også i Nigeria, der er en meget stor stat, som utvivlsomt vil komme til at spille en meget stor rolle også i økonomisk henseende under den kommende tids udvikling. Jeg håber, at vi under udvalgsforhandlingerne vil kunne blive enige om at supplere de foreliggende lovforslag på denne måde ved hjælp af ændringsforslag, som kan tiltrædes — forhåbentlig — af alle parter.

Der er naturligvis ingen af os, der drømmer om, at Danmark skulle kunne lade sig repræsentere ved chefsposter — ambassadører eller generalkonsuler — i blot den allerstørste del af verden. Det er en opgave, vi ikke kan overkomme, og det gælder naturligvis også for mange mindre stater. Derfor er det ganske naturligt, at tanken om et samarbejde mellem mindre stater på dette område — ikke mindst mellem de nordiske stater — er kommet frem og har været drøftet. I mit parti er vi ikke blinde for, at der kan opstå praktiske vanskeligheder, når f. eks. ét nordisk land også skal repræsentere andre nordiske lande på samme sted; vi er heller ikke blinde for, at der vil kunne opstå personlige samvittighedskonflikter hos de pågældende tjenestemænd. Alligevel mener vi, at man ikke skal opgive forsøgene på at nå til et nordisk samarbejde på disse områder. Har man en ambassade fra et nordisk land i et bestemt afrikansk eller asiatisk land, kan der suppleres med

særlige, erhvervskyndige medarbejdere fra de andre skandinaviske lande, som attachesres den pågældende ambassade. Man skulle synes, at det set fra alle de skandinaviske landes synspunkt var et forsøg værd at prøve en sådan fremgangsmåde, da vi alligevel ikke alle sammen har råd til at lade os repræsentere alle steder.

I denne forbindelse vil jeg også understrege den tanke, som har været fremme, at man lader rejsende ambassadører med særlige opgaver fra tid til anden foretage rejser til områder, hvor man ikke har en fast repræsentation, og på den måde ved hjælp af eventuelle handelskyndige, som måtte være på stedet, undersøge, hvilke muligheder der er for dansk erhvervsliv i det pågældende område. Det vil, tror jeg, på én gang være en forholdsvis billig og alligevel rationel fremgangsmåde at benytte.

Vi har naturligvis i kommissionen været enige om, at der måtte være snævre grænser for udvidelserne af vor udenrigstjeneste med hensyn til topstillinger, ambassadører, generalkonsuler o. lign. Til gengæld har vi også været enige om, at det er af meget stor betydning, at man har forbindelser alle vegne gennem praktiske repræsentanter for det danske erhvervsliv, ikke blot for industri, håndværk og handel, men også for landbrug og fiskeri, således som vi hidtil har haft det, og kommissionen er, tror jeg jeg tør sige, derfor enig om at anbefale en udbygning af dette system med specialuddannede medarbejdere inden for udenrigstjenesten.

Jeg vil i denne forbindelse også understrege den foreslåede udbygning af den særlige kancellistgruppe, som har været drøftet, hvilket fremgår af betænkningen. Jeg tror, at en udbygning af den såkaldte kancellistgruppe vil være af stor betydning ikke blot i praksis for arbejdets udførelse; den vil samtidig være en besparelsesforanstaltning i forhold til den nuværende ordning, hvor højtuddannede sekretærer nu må udføre det arbejde, som kan udføres af folk med mere praktiske kvalifikationer. Men en

[Alsing Andersen.]

forudsætning for, at denne gruppe skal kunne løse sine opgaver på tilfredsstillende måde, må naturligvis være, at den placeres på en sådan måde, at den tilstrækkelige tilgang til en sådan praktisk arbejdende gruppe kan sikres.

Sammenfattende vil jeg gerne sige, at det er den socialdemokratiske gruppes opfattelse, at den økonomiske udvikling, der foregår i øjeblikket, kræver en øget indsats fra dansk side, hvis vi skal hævde vor stilling på effektiv måde i konkurrencen med andre lande. Derfor kan man heller ikke vente, at den ny, moderniserede ordning, således som den er skitseret i disse lovforslag, skal kunne blive billigere end den nuværende ordning. Det betyder naturligvis ikke, at vi er ligeglade med, hvad det kommer til at koste. Vi mener, at det skal gøres så sparsommeligt som muligt; men vi mener også, at de undersøgelser, som har været foretaget, har vist, at der ikke ødsles i udenrigstjenesten ved løsningen af de opgaver, der er tale om.

Jeg vil også i denne forbindelse pege på, at regeringen, allerede inden kommissionsarbejdet var afsluttet, har taget selvstændigt initiativ til forenkling på visse områder. Jeg nævner først og fremmest forholdene i Paris og London, men også i Stockholm og Oslo. Alligevel har der været næret visse forventninger i forskellige kredse om, at man nok kunne spare yderligere her i Europa for derigennem at skaffe en del af de penge, som alle er enige om må anvendes i de områder, som findes andre steder. Jeg må sige, at de undersøgelser, der er foretaget af kommissionen, efter min personlige mening ikke har underbygget forventningerne om, at det vil være muligt at gennemføre yderligere besparelser af nogen væsentlig betydning ved tjenesten i Europa. Sagen er jo nemlig efter min mening den, at markedsdannelse her i Europa, i alt fald så længe Europa er delt i de seks og de syv, ingenlunde betyder, at man for udenrigstjenestens vedkommende i højere grad end hidtil vil kunne lade tingene passe sig selv. I alt fald må man regne med, at både forholdene indadtil mellem de syv og udadtil over for de enkelte medlemmer af de seks indtil videre gør dansk årvågenhed og på-

passelighed hvert enkelt sted lige så nødvendig, som den hidtil har været.

Til slut vil jeg gøre nogle bemærkninger om et par specielle forhold. Det ene spørgsmål har — nogle gange i alt fald — været diskuteret offentligt; men som jeg vist har haft lejlighed til at sige tidligere også i denne sal, har sagen været diskuteret ud fra manglende forudsætninger, ud fra manglende kendskab. Jeg tænker her på den ordning, som under en eller anden form er nødvendig, med særlige tilskud til udenrigsministeriets tjenestemænd, navnlig udetillæggene. Efter den fremstilling, som nu er givet i udenrigskommissionens betænkning om, hvordan udetillægsnævnet hidtil har behandlet disse sager, tror jeg, at man kan drøfte dette spørgsmål på et mere realistisk grundlag. Man vil bl. a. være blevet klar over ved at læse dette afsnit i betænkningen, at det ingenlunde har været sådan hidtil, at disse tillæg er blevet fastsat nogenlunde tilfældigt ved et greb i en lykkepose og uddelt efter forgodtbefindende til de pågældende poster. Det har tværtimod været sådan, at tillæggene er blevet fastsat efter meget grundig beregning, som har været tilrettelagt i udetillægsnævnet af formanden, departementschefen for finansministeriet, gennem et samarbejde mellem finansministeriet og udenrigsministeriets ledelse, og at udetillægsnævnet derefter på grundlag af meget righoldigt materiale, der tager hensyn både til prisniveau; valutaforskelle o. s. v., har fastsat udetillæggene for de enkelte steder efter meget nøje overvejelse. Alligevel har man ikke slået sig til tåls med, at den hellige grav var vel forvaret. Man har søgt efter, om man kunne finde metoder, der på mere sikker og retfærdig måde gav de tillæg, som alle må erkende er nødvendige, og man har fundet frem til den såkaldte budgetmetode, om hvilken der er stillet forslag i den foreliggende betænkning, en metode, som i højere grad end den hidtil anvendte skal bygge på de faktiske udgifter, som tjenestemændene har i deres forbrug og under deres ophold de forskellige steder. Man vil nu gøre forsøg med denne budgetmetode, og jeg håber, den skal bidrage til, at en forkert diskussion ikke i fremtiden skal kunne finde sted om dette problem.

Der er et andet spørgsmål, jeg også gerne

[Alsing Andersen.]

vil nævne, inden jeg slutter. Det er det spørgsmål, som har været diskuteret — navnlig i kommissionen, men også tidligere andetsteds, ja, i den forrige kommission for 30-40 år siden — spørgsmålet om, i hvor høj grad staten, altså den danske stat, burde eje de ejendomme, hvor vi har vore kontorer i de forskellige lande, og hvor til dels også, en del af tjenestemændene, f. eks. cheferne, bor. Der har været en del diskussion herom, men jeg tror, jeg har lov til at sige, at de skiftende regeringer har været fælles om ikke at foretage sig ret meget på dette område. Jeg tror, det er en fejl, men lad os ikke diskutere fortiden. (*Afbrydelse*). Ja, jeg har nu i alt fald den personlige opfattelse, at hvis man i højere grad havde interesseret sig for at investere i ejendomme i udlandet, ville den danske statskasse og de danske skatteydere have været godt tjent dermed, og så havde vi været forskånet for megen tilfældighed og for vilkårlige lejeansættelser, som private grundejere og husejere naturligvis er fristet til, når det drejer sig om udleje af bygninger til en fremmed stat, om hvilken de alle sammen forudsætter, at den kan betale omtrent, hvad det skal være.

Nu foreslås der oprettet et ejendomsnævn, således at man i hvert enkelt tilfælde kan undersøge, hvor det vil være rimeligt for fremtiden at have statsejede ejendomme i fremmede lande, og hvor det vil være rimeligt at bo til leje, både for kontorenes vedkommende og for tjenestemændenes vedkommende. Vi har drøftet det i kommissionen, og de oplysninger, der foreligger, viser, at man ingenlunde på forhånd kan fastslå, at statsejede omgivelser altid er en fordel. Det kan også være en fordel at leje sig ind i udlandet, men forholdet skifter overordentligt, og jeg tror, det vil være en fordel, hvis man i højere grad kommer ind på — på fornuftig måde naturligvis — at skaffe sig statsejede ejendomme de vigtigste steder. Gennem dette ejendomsnævn, som foreslås oprettet, håber jeg at man vil kunne gøre skridt frem i den retning. Jeg tror, det vil være en fordel for statskassen.

Jeg tror for øvrigt, hvis jeg må gøre den personlige tilføjelse, at det ville have været en yderligere fordel, hvis man foruden at oprette et ejendomsnævn også havde op-

rettet en slags ejendomsfond med visse bidrag årligt, f. eks. på finansloven, som man f. eks. har det i Sverige, så at både ejendomsnævnet og de skiftende regeringer havde et lettere og sikrere grundlag for at handle hurtigt og effektivt og således kunne udnytte en gunstig situation til fordel for den danske stat, når man kom til den overbevisning, at køb af en ejendom i udlandet ville være rigtigt.

Et spørgsmål til vil jeg gerne nævne. Det er også et spørgsmål, der har været diskuteret en del og måske også vil blive det i denne forbindelse. Det er spørgsmålet om statsinventar i tjenestemændenes boliger i udlandet. Der er naturligvis ingen, der tænker på, at alt inventar, alle møbler, skal være statsejede i tjenestemændenes boliger, men på den anden side tror jeg, man kan fastslå, at hvis man i højere grad gennemfører, at udstyr af boliger med det vigtigste inventar, service o. s. v. bliver statsejet, vil det i høj grad betyde en besparelse for den danske stat. Hidtil har det været sådan i al almindelighed, at man må slæbe vældige møblementer jorden rundt, fordi de ejes af de pågældende tjenestemænd, eller også må disse købe møbler de steder, de kommer hen, og prøve at få solgt dem igen, når de skal flytte et andet sted hen. Det er både for tjenestemændene og for den danske statskasse en irrationel metode, og jeg tror, at de temmelig store flytteomkostninger, som afholdes hvert år, vil falde ganske betydeligt, hvis man går et skridt længere ad denne vej.

Der kunne være mange andre enkeltheder af interesse, som jeg kunne fordybe mig i på grundlag af den foreliggende betænkning med de tilhørende lovforslag, men jeg skal ikke bruge mere af tingets tid dertil.

Jeg skal nøjes med til slut at sige, at det samlede finansielle resultat, man er kommet til, er, at man regner med en stigning i udgifterne på 3-4 mill. kr. eller omkring en halv snes procent af det beløb, hvortil man har anslået udgifterne til udenrigstjenesten i finanslovforslaget 1961-62. Det er deromkring i alt fald, og jeg synes ikke, det er afskrækkende. Jeg tror ærlig talt ikke, vi kan komme billigere igennem, når vi skal have en forsvarlig udenrigstjeneste. Det er da også sådan efter de undersøgelser, der

[Alsing Andersen.]

er blevet foretaget, at Danmarks udenrigstjeneste på ingen måde hører til de dyreste, når vi sammenligner med lande, som det er naturligt at sammenligne med, men tværtimod hører til de billige lande, hvad udenrigstjenesten angår. Det viser de foreliggende tal, som jeg heller ikke skal trætte med her, men som jeg henleder opmærksomheden på. Min konklusion af disse bemærkninger er da, at den socialdemokratiske gruppe med god samvittighed kan følge udenrigsministerens henstilling om en både velvillig og hurtig behandling.

Viggo Hauch: Da ordføreren for mit parti, det ærede medlem hr. Per Federspiel, er fraværende fra tinget i dag, skal jeg i hans sted og på mit partis vegne fremsætte nogle få bemærkninger om de foreliggende lovforslag. Det er jo givet, at lovforslagene skal til udvalgsbehandling, og der er i disse lovforslag store og små ting, som fortrinsvis vil egne sig til en indgående forhandling i et udvalg.

Det vil være det høje tings medlemmer bekendt, at mit partis repræsentant i udenrigskommissionen, det tidligere medlem af det høje ting hr. Henry L. W. Jensen, sammen med de konservatives repræsentant i kommissionen har taget visse forbehold ved afgivelsen af betænkningen. Disse forbehold opretholder mit parti, men vi håber og tror, at behandlingen i tinget kan vise, at det vil være muligt på forskellig vis at forene de forskellige synspunkter, hvilket vi meget gerne ser. Der er jo, når vi tænker tilbage på debatten i folketinget i 1921 om udenrigsloven, ført bevis for, at man kan gå til en meget grundig behandling af et sådant lovforslag og alligevel ende med enighed derom.

Nu synes det at være så, at har en kommission behandlet udenrigstjenestens forhold, haster det altid meget med at få det deraf følgende lovforslag gennemført. Kommissionen af 1919-21 afgav sin betænkning den 28. januar 1921 med et stærkt udtalt ønske om, at lovforslag måtte blive gennemført i den daværende rigsdagssamling, og i den kommissionsbetænkning, som nu er afgivet — dog afgivet så tidligt som den 27. oktober — er der også en indtrængende henstilling om at gennemføre lovforslagene

hurtigt. En henstilling af denne art fra et så fremtrædende udsnit af det danske samfund, som denne kommission har været, vil folketinget altid være lydhør over for, men jeg går ud fra, at den højtærede udenrigsminister kan være enig med mig i, at det foreliggende lovkompleks er så stort og så betydningsfuldt, at det bør have en grundig behandling i folketinget. Når jeg siger dette, skyldes det ikke mindst en bemærkning fra det ærede medlem hr. Alsing Andersen, der talte ivrigt og stærkt for, at vi hurtigt skulle gennemføre disse lovforslag. Det vil vi slet ikke afvise, men vi henstiller også, at de bliver grundigt behandlet. Og når det ærede medlem hr. Alsing Andersen bl. a. brugte som begrundelse, at partierne havde været repræsenteret i udenrigskommissionen, så tillader jeg mig at gå ud fra, at den højtærede udenrigsminister kan være enig med mig i, at den omstændighed, at partierne har været repræsenteret i kommissionen, ikke kan gøre dette til en ekspeditionssag i folketinget. Naturligvis afhænger dette af, hvor bred tilslutning regeringen ønsker at få til lovforslagenes gennemførelse, men det er mit partis håb, at regeringen ligesom vi ønsker at få den bredest mulige tilslutning.

Kommissionsbetænkningen, som lovforslagene bygger på, indeholder en række værdifulde og interessante betragtninger, selv om man vel næppe kan sige, at den fuldt står mål med den kommissionsbetænkning, der blev afgivet i 1921, med hensyn til en gennemgribende analyse og prognose for verdensudviklingen både på det politiske og på det økonomiske område, og den højtærede udenrigsminister ved, at mit partis repræsentant i kommissionen har været meget ivrig efter at få en sådan analyse og prognose. Nu skal det indrømmes, at det er en væsentligt sværere opgave i dag end i 1921, og det skal også indrømmes — som det også blev fremhævet af det ærede medlem hr. Alsing Andersen — at der i bilagsbogen til betænkningen er tilløb dertil, selv om det, der er anført, forekommer lidt farveløst. F. eks. synes hele det store spørgsmål om det sydamerikanske kontinents betydning for os i fremtiden fuldstændigt at mangle.

Disse kritiske bemærkninger vil jeg dog ikke lægge større vægt på, end at jeg gerne vil fremhæve, at det er en overordentlig

[Viggo Hauch.]

læseværdig og velskreven kommissionsbetænkning, der foreligger, og det ville for så vidt være ønskeligt, om den blev læst af en langt videre kreds end den, som direkte skal beskæftige sig med lovforslagene i folketinget.

Det er rigtigt — som det også er anført i betænkningen — at udviklingen med hensyn til samhandels- og markedsforhold er langt fremskreden og bevæger sig med stor hast, og det er lige så rigtigt, at en modernisering af udenrigstjenesten skal holde trit dermed. I virkeligheden er udviklingen gået så hurtigt, at nye problemer allerede er opstået, ja, faktisk opstår hver dag. Vi har f. eks., omend fortrinsvis fra aviserne, kendskab til regeringens planer om hjælp til udviklingslandene, og det er i sig selv et helt problemkompleks, som ikke kan undgå at komme med ind i betragtningen, når vi skal diskutere udenrigstjenestens forhold. Også den politiske udvikling i verden går hurtigt, men så meget mere grund er der til en grundig udvalgsbehandling.

Ser man på betænkningerne fra 1908, 1921 og 1960, er det ganske tydeligt, at det, der i Danmark bærer enhver nyordning af udenrigstjenestens organisation, er ønsket om at gøre udenrigstjenesten til et så effektivt virkende hjælpemiddel som muligt for erhvervslivets indsats på fremmede markeder, og det må ganske naturligt være et hovedmotiv, især for et lille land som vort. Men vi kan ikke se bort fra, at udviklingen efter den anden verdenskrig har bragt Danmark ind i et internationalt samarbejde, som forøger betydningen også af den politiske tjeneste i forhold til de sidste snart 100 år, og det har kommissionen da også i sit arbejde været opmærksom på, hvilket ikke mindst fremgår af, at den har beskæftiget sig med spørgsmålet om orienteringen bl. a. af det høje tings medlemmer i udenrigspolitiske spørgsmål. For mig at se ligger det sådan, at skal vi kunne sikre de folkevalgte instansers indflydelse på den udenrigspolitiske udvikling, er der utvivlsomt her peget på noget meget nødvendigt og betydningsfuldt, så meget mere som den hast, tingene udvikler sig med ude i verden, har vist, at vi gang på gang kan komme i akutte situationer, som vi på grund af vort samarbejde med andre lande inden for de

internationale organer ikke kan afvise at tage stilling til. Det er derfor nødvendigt at have den rette baggrundsorientering klar — jeg havde nær sagt løbende — på ethvert tidspunkt og dækkende så godt som hele feltet. Vi er i mit parti klar over, at det naturligvis er en stor opgave, og vi mener, at der kunne være grund til en nærmere drøftelse i udvalget af dette punkt i kommissionsbetænkningen.

At skabe den rette balance mellem udenrigsministeriets erhvervsmæssige effektivitet og dets værdi som støtte i politiske spørgsmål kan være ganske overordentlig vanskeligt. Den erhvervsmæssige effektivitet er den, der for en umiddelbar betragtning falder mest i øjnene, fordi der menes at være, om man så kan sige, en kontant værdi deri, og når jeg overhovedet har nævnt det andet spørgsmål, er det, fordi vi på længere sigt, men måske ikke så øjnefaldende, kan komme ud for på det politiske felt at begå kostbare undladelsessynder.

Med interesse og tilfredshed har mit parti bemærket den store vægt, som kommissionen har lagt på sparsommelighedssynspunktet. Nu er det ikke altid behageligt for de folkevalgte organer til enhver tid at skulle fremhæve dette synspunkt, men det kan være nødvendigt og er nødvendigt. Mine egne erfaringer efter mere end 25 års arbejde i administrationen siger mig i hvert fald, at det kan være umådelig nyttigt for administrationen — jeg vil ikke gå så vidt som at sige at have noget at være bange for på dette område, men i hvert fald at sparsommelighedssynspunktet jævnlige foreholdes. Ikke fordi det er min opfattelse, at administrationens folk i sig selv har trang til ødselhed, men mere fordi ønsket om og iveren for at gøre det administrative apparat så effektivt som overhovedet muligt undertiden kan føre til udgifter, som går ud over det, der var absolut nødvendigt. Derfor må det være de folkevalgte organers og revisionens opgave at fremholde dette synspunkt ved tid og lejlighed.

Hvad angår de fremsatte lovforslag og bemærkningerne dertil, har jeg kun få betragtninger at anføre, fordi hele dette komplekse bedst egner sig til behandling i et udvalg.

Selve forslaget om udenrigstjenesten er prisværdig kort affattet; dog vil jeg gerne

[Viggo Hauch.]

gøre den højtærede udenrigsminister opmærksom på, at fra et lovteknisk synspunkt synes jeg ikke lovforslagets § 5 er nogen smuk paragraf. Det er en meget lang og meget detaljeret paragraf om de regulativlønnes fremtidige forhold. Det er for mig at se et overordentlig stort spørgsmål, om ikke man er kommet til at formulere paragraffen på en sådan måde, at den mere hører hjemme i et cirkulære eller i en instruks, end den hører hjemme i et lovforslag. Jeg vil gerne forbeholde mig muligheden for i det kommende udvalg at diskutere betimeligheden af at gøre denne paragraf så detaljeret, som tilfældet er. Der er mere end en enkel skønhedsbetragtning i dette; jeg tænker på de forhandlinger eller overvejelser, som vi er inde i om en ændring af tjenestemandsløven med hensyn til videreførelse af regulativløssystemet inden for statstjenesten. Også af hensyn til den kommende lovgivning på dette område ville jeg tro det var rigtigt at ændre lovforslaget på dette punkt.

Så skal jeg omtale en lille detalje, som i og for sig er et hjertesuk. Når jeg fremfører det her fra folketingets talerstol, er det, fordi det har en mere almen betydning for administrationen. Det, jeg vil fremføre, er dette, om ikke det ville være rigtigt, når man afgiver betænkninger til brug for folketinget og deri henviser til afgørelser, der er truffet af folketingets finansudvalg, at man så ulejligede sig med at citere numrene på disse aktstykker. Det kunne jo tænkes, at medlemmer, der beskæftigede sig med lovforslaget, følte trang til at se disse aktstykker. Jeg synes, det er en ganske almindelig ordensbetragtning. Når jeg fremfører den her, er det altså udelukkende, fordi jeg mener, den har et lidt videre sigte, på centraladministrationen i almindelighed.

Med hensyn til de bemærkninger, der i betænkningen og ved fremsættelsen af lovforslagene er fremført om propaganda- og oplysningsarbejde, som man i kommissionsbetænkningen resumerer derhen, at det bør være en samfundsopgave, må jeg på mit partis vegne forbeholde mig, at vi får en nærmere overvejelse af dette spørgsmål i det kommende udvalg. Jeg tør ikke ganske afvise det, men på den anden side kan der være betragtninger at anføre der-

imod, og i det hele taget forekommer det os, at afsnittet om presse- og oplysningstjenesten synes at savne præcise retningslinjer, især for begrænsningen deraf.

Der er, som det vil være den højtærede udenrigsminister bekendt, af mit partis repræsentant i kommissionen rejst et spørgsmål om udsendelse af det, der i kommissionsbetænkningen er kaldt handelslærlinge. Dette spørgsmål er ikke afklaret i kommissionen, men der synes fra flere sider, også fra erhvervenes side, at være en ikke ringe interesse for det, måske endda en interesse så stor, at erhvervene vil give i hvert fald et startbidrag til gennemførelse af denne ordning. Selv om vi ikke kan komme til vejs ende med dette spørgsmål i forbindelse med behandlingen af disse love, vil jeg alligevel gerne fremhæve det også her ved førstebehandlingen, fordi vi tror, der deri er en nydannelse, som er en virkelig overvejelse værd. Med de forhold, som vi skal arbejde under i de efterhånden mere og mere spredte markeder, som både vor industrieksport og vor landbrugseksport skal ud på, er det ganske tydeligt, at hvert fald i øjeblikket, at der mange steder i erhvervslivet er mangel på kvalificerede folk, en mangel, som kan blive af økonomisk betydning for os på længere sigt. Vi ser sådan på det, at der her er fremkommet et forslag til, skal vi kalde det en art efteruddannelse for handelsfolk, som er en overvejelse værd. Vi ofrer på vore øvrige unge menneskers uddannelse større og større beløb, og jeg vil såmænd endda sige, at skulle der smutte en enkelt politiker imellem til uddannelse derunder, kunne det heller ikke gøre noget; jeg tror næsten, den højtærede udenrigsminister vil kunne give mig ret heri. Men dette spørgsmål forbeholder vi os altså også at få prøvet gennem en nærmere drøftelse for at se, hvor stor interesse der kan vindes for det andre steder.

Ligesom det ærede medlem hr. Alsing Andersen kan jeg for mit partis vedkommende sige, at vi helt og fuldt deler opfattelsen af kancellisternes betydning i fremtiden. Kun beklager vi, at man i betænkningen har skullet optage den formentlig langt fra tilendebragte strid mellem finansministeriet og udenrigsministeriet om denne specielle gruppes vilkår. Vi mener, at det kan være nødvendigt under udvalgsbehand-

[Viggo Hauch.]

lingen at undersøge, om ikke vi kan få denne gruppe placeret helt for sig selv, således at dens aflønning ikke medfører konsekvenser for andre lønningsgrupper, også fordi det i hvert fald er min frygt, at lykkes det ikke, vil det være tvivlsomt, om vi kan skaffe kvalificeret personel til denne specielle, men meget værdifulde tjeneste.

Et spørgsmål, som har beskæftiget kommissionen en hel del, er spørgsmålet om udenrigstjenestens ejendomme i udlandet og disses eventuelle møblering, og dette problem skal vi være rede til at uddybe i udvalget. Vi føler os dog ikke overbevist om, at det vil være rigtigt at gå fuldt så vidt med hensyn til statsmøblering også af underordnede tjenestemænds boliger som tilsyneladende indeholdt i betænkningen.

Med disse på grund af forholdene — som afløser for mit partis ordfører — lidt spredte bemærkninger skal jeg sammenfattende udtale, at mit parti fastholder de besparelsessynspunkter, som vor repræsentant i kommissionen har fremført.

Med de bemærkninger, jeg i øvrigt har gjort her, skal vi erklære os rede til en fordomsfri udvalgsbehandling af lovforslagene.

Ole Børn Kraft: Den højtærede udenrigsminister har ved sin fremsættelse af dette lovforslag om udenrigstjenesten udtalt sig udførligt om baggrunden for lovforslaget og om indholdet af den betænkning, der ligger til grund for lovforslagets udarbejdelse, og jeg vil bestræbe mig for at undgå for mange gentagelser; helt kan det jo ikke undgås, men så vidt det står til mig, vil jeg holde mig til en redegørelse for de sider af forslaget, jeg tillægger særlig betydning, og principielle bemærkninger om dem.

Jeg tror ikke, det er muligt for offentligheden helt at forstå rækkevidden og indholdet af det lovforslag, der her foreligger, uden samtidig med lovforslaget og dets bemærkninger at sætte sig nøje ind i kommissionsbetænkningen, fordi denne betænkning på meget omfattende punkter — og jeg vil gerne sige, at de embedsmænd, der har arbejdet sammen med kommissionen, har gjort et ganske fortræffeligt arbejde — giver forklaring på meget af det, som måske ellers ville være vanskeligt at forstå. Jeg tror derfor også, det vil blive nødvendigt

for det folketingsudvalg, der bliver nedsat, i den betænkning, som udvalget skal afgive, i noget udførligere omfang, end det ellers er almindeligt, at gøre rede for udvalgets og dermed for tingets syn på videreudviklingen af arbejdet i udenrigsministeriet, på, hvorledes rammeforslagene skal opfattes, og gøre rede for, hvorledes man ser på en række meget væsentlige områder af udenrigsministeriets liv og gerning, som naturligvis ikke kan finde udtryk i et forslagsparagraffer.

Principielt er det konservative folkeparti enig med regeringen i, at en reform af udenrigstjenesten er nødvendig. Det er den af mange forskellige grunde, som også har været omtalt. Den er nødvendig, fordi der har fundet og stadig finder en rivende udvikling sted inden for det arbejdsområde, der er udenrigsministeriets. Det er nævnt i udenrigsministeriets redegørelse og i betænkningen, i hvor høj grad det internationale organisationsliv har udviklet sig siden 1945, og hvilke meget store krav det stiller til udenrigstjenesten at deltage i alle disse forskellige internationale organisationer, ikke blot de gamle som De Forenede Nationer, men også i NATO, GATT og EFTA, og at deltage i fællesmarkedets drøftelser og i alle de mere finansielt betonedede organisationer og de store internationale organisationer på en række andre områder, jeg ikke behøver at nævne. Dertil kommer for øjeblikket meget væsentlige faktorer, som jo må medføre alvorligere overvejelser for fremtiden: alle de nye, frie stater, der melder sig, i Afrika og i Asien, hvor Danmark naturligvis som andre lande vil have betydelige interesser at varertage, og hvor det er nødvendigt at undersøge og tage beslutning om, i hvor høj grad vor repræsentation skal forøges med ambassader eller på anden måde i disse stater. Endelig kan man heller ikke se bort fra, at den ændring, der har fundet sted i karakteren af de danske eksportvarer, forskydningen fra landbrugets almindelige stabelvarer til industriens mere differentierede varer, gør, at en hel række nye erhvervsmæssige, økonomiske synspunkter vil gøre sig gældende og kræve et samarbejde mellem erhvervslivet og udenrigsministeriet, for at Danmark kan udnytte de muligheder, som her måtte foreligge.

[Ole Bjørn Kraft.]

Når man ser på hele det store arbejdsområde, der her er tale om, og den meget forskelligartede karakter af dette arbejde, rejser sig uvilkårligt spørgsmålet: kan én minister varetage disse opgaver? For der er jo i virkeligheden forskellige, hvad skal jeg sige, evner eller interesser og uddannelsesmæssige grunde, som kunne føre til den anskuelse, at måske var det rigtigt at dele ministeriet eller, hvis man ikke vil gå så langt, hvad jeg ikke tror man skal, på ny at tage tanken om en viceudenrigsminister op. Vi har jo haft det før, dog ikke af de grunde, jeg her har nævnt; jeg tror, det var mere af indrepolitiske grunde. Jeg har selv — jeg må nøjes med i dag, tror jeg, at tale rent personligt om dette spørgsmål — tidligere, for år tilbage, rejst tanken om en viceudenrigsminister, og jeg tror, at man må tænke på denne sag. Jeg vil gerne tilføje, for at der ikke skal være nogen misforståelse, at det ikke på nogen måde må betragtes som en underkendelse af det arbejde, som den højtærede udenrigsminister udfører, tværtimod. Jeg vil gerne benytte anledningen her til at sige, at jeg synes ikke, at der på nogen måde er grund til at tvivle om, at den højtærede udenrigsminister magter den gerning, han har påtaget sig, men klart er det jo, at opgaverne er meget forskelligartede. Der er f. eks. den politiske side, spørgsmålet om forholdet til de internationale, mere politisk betonedede organer som FN, NATO og andre, forholdet til de nye stater o. s. v., og der er hele den erhvervmæssige side, udviklingen af udenrigsministeriets erhvervstjeneste, støtten til erhvervene, indsatsen på markedsområderne, handelsaftaler og aftaler om muligheder for eksport. Det er jo meget forskellige opgaver og meget omfattende opgaver, der her er tale om. Jeg vil gerne nævne spørgsmålet ved denne lejlighed, fordi jeg tror, at det skal være med i vore synspunkter. Sagen vil jo ikke berøre selve organiseringen af udenrigstjenesten, som meget vel kan finde sted på det grundlag, som her er foreslået, selv om man går ind for denne tankegang.

Kommissionsbetænkningen såvel som lovforslagets bemærkninger vedrørende udvidelsen af rammerne tager jo denne gang et særligt hensyn til erhvervslivets interesser.

Det finder udtryk ved forslagene om nye repræsentationer i sådanne stater, hvor Danmark må mene i fremtiden at have særlige eksportinteresser. Det finder også udtryk ved forslagene om udvidelsen af specialmedarbejderstaben, tanken om handelslæringer, udsendelsen af sekretærer til hjælp for de honorære konsulere, også til deres videreuddannelse til gavn for erhvervslivet.

På en lang, lang række områder ser man ganske tydeligt, at et af hovedformålene, ja, måske hovedformålet, med de foreslåede udvidelser er hensynet til dansk erhvervsliv, og derfor er forslaget også blevet modtaget med interesse og har fået tilslutning fra alle sider af erhvervslivet, og også det konservative folkeparti kan tilslutte sig, at udviklingen nødvendigvis er sådan reform. De væsentligste af de her fremsatte forslag skulle også have en mulighed for at blive gennemført, da der i virkeligheden er tale om en fortsættelse af en udvikling, der allerede var i gang, da den tidligere handelsminister Rytter og jeg arbejdede sammen, og med hensyn til handelsattachéerne og industriattachéerne har man måske lov til at sige, at den udvikling, som nu fortsættes, i høj grad påbegyndtes dengang.

I denne forbindelse er jo også rejst spørgsmålet om en reorganisering af kancellitjenesten i ministeriet, et spørgsmål, som man har beskæftiget sig ret indgående med. Forslaget herom er, som det allerede er blevet sagt, et forsøg på at undgå anvendelsen af overkvalificeret arbejdskraft, og jeg nærer ikke nogen tvivl om, at det vil være en nyttig forbedring, men jeg vil gerne gøre en enkelt bemærkning i tilslutning her til. Både med hensyn til specialmedarbejderne, handels- og industriattachéerne, som med hensyn til kancelliposterne har man ganske naturligt måttet drøfte spørgsmålet om ansættelsesvilkårene, om de pågældende skal være tjenestemænd eller kontraktansatte. Det er et spørgsmål, som vi gerne vil have underkastet en nøjere prøvelse i udvalget, fordi det i høj grad griber ind i hele problemet omkring udviklingen af den danske tjenestemandstand, og jeg tror, det vil være nødvendigt og nyttigt ikke at tage en bestemt stilling på forhånd, men få en udførlig forhandling om, hvorledes disse ansættelsesvilkår skal være. Jeg har ikke

[Ole Bjørn Kraft.]

dermed taget afstand fra, at det er muligt, at man kan ende med det her foreliggende forslag, men jeg ønsker også andre muligheder drøftet.

Inden jeg går over til at omtale enkeltheder, vil jeg gerne gøre nogle generelle bemærkninger om udvidelsen af de økonomiske rammer og de konsekvenser, dette vil medføre. Jeg vil indledningsvis henvise til den mindretalsbetænkning, som venstres medlem i kommissionen, det tidligere medlem af folketinget hr. Henry L. W. Jensen, og jeg har afgivet, som jeg har afgivet på mit partis vegne, og som stadig væk er udtryk for mit partis opfattelse. Jeg vil i denne forbindelse også henvise til de spareforslag, vi har fremsat. Jeg ved, at man ikke har mødt dem alle sammen med sympati; nogle af dem er ganske vist blevet gennemført på ministeriets initiativ, men resten har indtil denne dag ikke mødt den fornødne tilslutning. Jeg håber, der kan ske en ændring her. Da vi fremsatte vore spareforslag her i tinget og de blev underkastet en førstebehandling, var det vort håb, at man i det nedsatte udvalg kunne have taget disse spørgsmål op til en rent konkret drøftelse. Det skete ikke; der blev ikke holdt nogen møder i udvalget. Jeg tror, det var en fejl. Hvis man dengang var gået ind i en realitetsforhandling med os om disse forslag, hvilket også havde været naturligt, tror jeg man kunne have sparet megen tid for det udvalg, der nu skal nedsættes. Det gjorde man ikke, og derfor er det ganske naturligt, at disse spørgsmål bliver drøftet i det udvalg, som nu skal tage hele problemet om reformen op.

Vi håber, at det vil være muligt at vinde nogen forståelse for det, der er udgangspunktet for vore betragtninger og forslag, og vi ønsker under alle omstændigheder at drøfte dem i udvalget. Det berører ikke, at vi ikke anerkender, at en udvidelse er nødvendig, men det er et udtryk for vor opfattelse af, at det også er nødvendigt i så høj grad som overhovedet muligt at søge at

neutralisere, afbalancere, udgiftsforøgelsen gennem besparelser, og det må vel egentlig interessere det samlede ting. Både her og på alle mulige andre områder må det være vor opgave at søge at begrænse statens udgifter til det afgjort nødvendige. Vi må jo aldrig glemme, at vi kun er 4½ million mennesker her i landet, 4½ million mennesker, som skal betale alle udgifterne ved en meget omfattende administration, og det må der tages hensyn til. Hvor meget vi end kunne ønske på både det ene og det andet felt af statsadministrationen at gå videre, sættes der nu grænser, og hvis vi har mulighed for at foretage besparelser, for at nødvendige udgifter på andre områder kan blive vedtaget og gennemført, synes jeg man må gøre det.

Der er tre veje, ad hvilke man kan opnå besparelser såvel inden for udenrigstjenesten som andre steder. Den ene er gennem rationalisering, den anden er ved ophævelse af poster, som man ikke længere mener er så nødvendige, som de tidligere har været, og den tredje tror jeg er ved gennemførelse af et nordisk samarbejde. Jeg håber og tror, at man i det udvalg, der bliver nedsat, vil tage disse 3 spørgsmål op til prøvelse, for jeg går ud fra, som andre ærede ordførere allerede har udtalt, særlig venstres ærede ordfører, at det vel er regeringens mening at ville have en så bred tilslutning til dette forslag som overhovedet muligt. Udenrigstjenesten har jo en ganske særlig stilling, og jeg tror, det vil være meget lykkeligt — vi vil da også yde vort medarbejderskab dertil — hvis der kan samles enighed om udenrigstjenesten.

Vedrørende rationalisering forelå der jo for kommissionen en rapport fra forvaltningsnævnets rationaliseringseksperter, som viste, at det var muligt at foretage visse besparelser. Jeg håber, at man vil gå videre på dette grundlag og i så vid udstrækning som muligt foretage en undersøgelse af, hvor en rationalisering af tjenesten med besparelser for øje og til gavn i øvrigt, tror jeg, for hele tjenesten kan foretages.

[Ole Bjørn Kraft.]

Med hensyn til muligheder for nedlægelse af poster vil jeg gerne henvise til de forslag, vi tidligere har stillet. Vi har stillet et særligt forslag om de nordiske ambassader. Dette spørgsmål blev drøftet på Nordisk Råds møde i Reykjavik, og det er rigtigt af mig at sige, at det fandt ikke tilslutning blandt de andre nordiske lande. Mit partis repræsentanter, deriblandt jeg selv, tog forbehold over for den afvisning, som her faktisk fandt sted. Jeg tror, det vil være rigtigt, at man drøfter denne sag med de andre nordiske lande og ser, om det ikke er muligt ved en fælles overenskomst at få en forenkling af dette arbejde gennemført. Der er jo også andre poster, som vi har nævnt. Jeg synes, at den udvikling, som har fundet sted, siden vi drøftede disse spørgsmål senest, viser, at det er nødvendigt, at vi spørger os selv, om alle de poster, vi tidligere har haft, nu også nødvendigvis under alle omstændigheder må opretholdes i den form, de har.

Da den højtærede udenrigsminister fremsatte lovforslaget om udenrigstjenesten, nævnte han, at det vel var rimeligt at oprette en ny ambassade for 3 vestafrikanske stater, Liberia, Ghana og Nigeria; det var et forslag, som erhvervslivet også havde tiltrådt, og som jeg tror der måske vil være en positiv indstilling over for. Men allerede nu, inden vi er nået til første behandling, er der sket en ændring i denne udvikling; vi har fået en beretning, en udmærket beretning, må jeg sige, fra en udsendt embedsmand, som konkluderer i, at det vil være heldigt, om Danmark opretter en ambassade i Lagos. Det er muligt, at dette er rigtigt; vi vil jo få lejlighed til at drøfte det i udvalget; mit parti har ligesom andre partier endnu ikke haft lejlighed til at tage stilling til dette forslag. Men det er jo en ret hurtig udvikling fra det ene synspunkt til det andet, det tror jeg den højtærede udenrigsminister vil indrømme mig, og mon det ikke vil gå videre i den retning?

Vi er interesserede i — og har fremhævet det, og jeg ved, at udenrigsministeren deler denne interesse — at undersøge, hvorvidt det er muligt for de nordiske lande på en vis måde at dele arbejdet, særlig i Afrika, sig imellem; de tanker, man har været inde på, og som den ærede ordfører for socialdemo-

kratiet omtalte, gik jo bl. a. ud på, at det ene nordiske land skulle have en ambassade i ét land, det andet i et andet land, og så skulle man udveksle specialmedarbejdere og også på anden måde støtte hinanden. Efter forslaget om Lagos vil forholdet, så vidt jeg kan forstå, blive det, at både Sverige og Danmark vil få en ambassade i Lagos. Man er altså for så vidt allerede gået lidt væk fra den tanke, som ellers lå til grund for lovforslaget. Derfor tror jeg, det simpelt hen er nødvendigt, at den højtærede udenrigsminister for det første fortæller os, hvor langt fremme forhandlingerne mellem de nordiske stater er på dette område, og dernæst giver os et indblik i sin opfattelse af, hvor store muligheder der er for at realisere denne tanke, om den overhovedet kan realiseres. Jeg vil håbe, at det kan blive tilfældet, for jeg tror ærlig talt, at opgaverne ellers meget let kan blive meget, meget store og måske ikke kan løses tilfredsstillende.

Men vi må se i øjnene, at der må finde udvidelser sted — ministeriet har jo allerede foretaget en række besættelser i andre lande — og når det nu er tilfældet, bør vi så ikke endnu en gang overveje, om alle de repræsentationer, vi har andre steder, også er nødvendige? Og her kan jeg ikke se andet, end at vi i nogen grad må vende blikket mod Europa, for det er jo meget lettere for udenrigsministeriet at løse de opgaver, som her foreligger, direkte. Således som trafikken udvikler sig, og når udenrigsministeriets egne embedsmænd og da ikke mindst den højtærede udenrigsminister selv i så høj grad tager sig af en række af opgaverne, tror jeg ærlig talt at det er fastholden ved en gammel forestilling, når man så stærkt, som man har gjort det, afviser forslaget om ændringer på dette område.

Jeg ved godt, at nu henviser man til den nye økonomiske samarbejdsorganisation, EFTA, og siger: den nødvendiggør, at vi opretholder ambassaderne. Jeg må sige, jeg er ganske ude af stand til at forstå, hvorfor det ikke kunne være muligt at løse de opgaver, som for vort vedkommende knytter sig til EFTA, ved, at vi havde en fælles ambassade i Schweiz og Østrig; de lande ligger på ingen måde så langt fra hinanden, at det ikke skulle være muligt. Specialmedarbejdere måtte kunne varetage de

[Ole Bjørn Kraft.]

specielle interesser, der er tale om. Jeg tror også, at man i to små lande som Østrig og Schweiz vil kunne finde forståelse for, at det er rimeligt, at Danmark med hensyn til topstilling nøjes med én ambassadør i Schweiz og i Østrig. Andre lignende tilfælde kunne nævnes, jeg skal ikke gå nærmere ind på det, vi har drøftet det ved en tidligere lejlighed.

Så er der det nordiske samarbejde. Jeg har allerede omtalt, hvor nødvendigt det synes at være, at vi finder en løsning på spørgsmålet i de nye lande, og det vil i det mindste forhindre en udvidelse her. Hvis man ikke vil gå med til at nedlægge de nordiske ambassader fuldstændig, tror jeg, spørgsmålet om presseattachéerne melder sig. Jeg har i kommissionen givet tilslutning til to nye presseattachéstillinger i Ottawa og Helsingfors, og jeg har selv endvidere ment, at en ny presseattaché i Vestberlin ville være nyttig som en udkigspost; det har nu ikke fundet tilslutning i kommissionen. Jeg tror imidlertid, at man med stor lethed vil kunne foretage en indskrænkning med hensyn til andre presseattachéposter, som ikke længere har den samme betydning, som de havde før i tiden. Men alt dette kan vi jo drøfte i udvalget. Jeg vil blot håbe, at man vil tage lidt større hensyn til vore synspunkter under de kommende forhandlinger, end man hidtil har gjort.

Jeg skal dernæst vende mig til nogle enkeltheder i lovforslaget.

Jeg er tilhænger af forslaget om ejendoms-køb. Jeg tror, det er en rigtig udvikling. Da jeg, hvis jeg må have lov til at sige det, selv var udenrigsminister, gennemførte vi et køb af ejendom i Stockholm, som allerede har vist sig, tror jeg, at have været en overordentlig god forretning. Også de erfaringer, jeg som udenrigsminister gjorde med hensyn til vore udgifter i en række andre lande, synes jeg i høj grad anbefaler, at man i højere grad går til køb af huse. Vi drøftede i kommissionen spørgsmålet om et fond, således som det ærede medlem hr. Alsing Andersen var inde på. Der blev ikke givet den fornødne tilslutning til denne tanke, og jeg tror ikke, det er nødvendigt med et fond for at løse de opgaver, som her foreligger. Jeg er også tilhænger af en stats-

møblering, særlig for chefernes vedkommende. Jeg tror, at mange penge kan spares ved at gennemføre en sådan; vi har jo set, hvor kolossalt store udgifterne er, når en ambassadør skal flyttes fra et land til et andet, særlig fra eller til de fjerntliggende lande naturligvis, og jeg tror, det vil være ganske overordentlig godt at have statsmøblering i meget stor udstrækning.

Dernæst er der spørgsmålet om udetillæg. Det ærede medlem hr. Alsing Andersen har allerede talt om det. Jeg har selv haft den ære i mange år at repræsentere mit parti i udetillægsnævnet og må naturligvis stå til ansvar for de beslutninger, der dér er truffet, men jeg kan ikke nægte, at Blechingbergsagen kom til at kaste et nyt lys over de udetillæg, vi giver vore repræsentanter i udlandet. De kommentarer, som ledsagede den, og alt det, vi fik indblik i gennem denne sag, gør det nødvendigt, at vi drøfter dette spørgsmål meget indgående. Når vi i udetillægsnævnet hidtil tog stilling til de forslag, der forelå, gjorde vi det ud fra forskellige oplysninger, der forelå for os, og ud fra et vist sammenligningsgrundlag. Vi mente, vi var på den rigtige side, når vore udetillæg ikke oversteg de tilsvarende udetillæg i de andre nordiske lande, men i mange tilfælde var en mellemproportional mellem det svenskerne og det nordmændene gav — undertiden lå de endogså under det, disse lande gav. Dernæst vidste vi, at der blev taget hensyn til prisniveauet i de pågældende lande, til de ændringer, der indtrådte, og til andre landes repræsentative udgifter.

Det er imidlertid ikke nok. Det har vist sig heller ikke at tilfredsstille den offentlige mening her i landet, og derfor hilser jeg med stor tilfredshed, at man nu vil anvende et nyt grundlag, nemlig budgetgrundlaget, således at man kan få et helt anderledes klart billede af, hvad disse repræsentative udgifter går til. Det tror jeg vil være udmærket også af hensyn til den offentlige diskussion her i landet.

Men jeg vil gerne føje til: mon man ikke skulle tage spørgsmålet op om, i hvor vid udstrækning det i det hele taget nu er nødvendigt at have en så udstrakt repræsentation, som man har. Det har jo udviklet sig på denne bestemte måde, og det er sikkert meget vanskeligt at bryde, jeg

[Ole Bjørn Kraft.]

ved meget vel, at det er international kutyme. Men jeg tror ikke, at disse cocktail-parties er en videre god form at repræsentere landet på. Jeg tror, at hvis man taler med embedsmænd om det, vil de sige: egentlig kan vi godt se det, men det er jo en nem måde at samle mange mennesker på; de andre gør det, og vi må gøre gengæld. Men mon det ikke var heldigt, om et eller andet land brød denne skik? Jeg tror ikke, det er en videre god måde at komme i kontakt på, jeg tror, der er mange andre måder at gøre det på. Det er et spørgsmål, i hvor stor udstrækning det er nødvendigt, og vi vil gerne tale om det.

Dette er ikke på nogen måde ment som kritik mod nogen tjenestemand i udenrigsministeriet; men er det nødvendigt, at andre end cheferne har en så stor repræsentation, som tilfældet undertiden er? Jeg kan godt se, at det på nogle områder kan være nødvendigt, men jeg har også indtryk af, at man i meget høj grad går til selskab hos hinanden. Jeg tror, vi skal tage lidt friskere på det, end vi hidtil har gjort, og se, om vi ikke kunne finde en mere heldig form end hidtil at søge kontakt på. Måske er det umuligt, så må vi bøje os for det, men jeg håber, man vil optage det i den gode mening, hvori det er sagt.

Under alle omstændigheder vil jeg mene, at der er en række lande i de nye verdensdele, hvor cocktail-parties må opgives af hensyn til disse landes religiøse forståelse og af hensyn til disse landes traditioner. Jeg håber ikke, man synes, jeg er uartig, men jeg vil anbefale alle udenrigsministeriets tjenestemænd at læse „The Ugly American“, hvis de ikke allerede har gjort det, for at gøre det ganske klart, hvilke hensyn — jeg kommer tilbage til det i en anden forbindelse — det er nødvendigt at tage i arbejdet i en række asiatiske og afrikanske stater for ikke på forhånd gennem den — hvad skal jeg sige — engelsk-amerikanske måde, man optræder på, at spærre vejen for en kontakt, som man kunne opnå under andre omstændigheder.

Jeg er enig i det foreliggende forslag om ændringer af udetillægsnævnets valgmode. Jeg vil gerne sige to ord om udenrigsministeriets forhold til folketinget. Der er først det udenrigspolitiske nævn. Det har vi også

drøftet i kommissionen, og jeg håber og tror, at det vil være muligt i endnu højere grad, end det hidtil er sket, at give nævnet et indblik i hele arbejdet og i forberedelsen af de standpunkter, som Danmark må indtage.

Det tidligere ærede medlem af det høje ting hr. Hermod Lannung har i kommissionen fremsat ønske om, at vi i det udenrigspolitiske nævn kan få en kortere presseoversigt fra de store blade ude i verden, og jeg vil meget støtte denne tanke og håbe, at det vil være muligt for presseafdelingen i udenrigsministeriet at forsyne os med en sådan presseoversigt. Jeg tror, det vil være nyttigt for nævnets medlemmer.

Dernæst har vi i kommissionen drøftet spørgsmålet om, hvad man kunne kalde en hjernetrust i udenrigsministeriet til at forberede de politiske standpunkter, Danmark skal indtage, og redegøre for de politiske vurderinger, der kan ligge bagved i NATO og andre steder. Tanken om at lave et nyt organ fandt ikke tilslutning i kommissionen, men jeg tror, det vil være rigtigt, om de tjenestemænd i udenrigsministeriet, der særlig beskæftiger sig med juridiske og politiske opgaver, måske udvidede denne side af deres arbejde noget mere, således at der fra tid til anden kunne forelægges både ministeren og nævnet en prognose over og en vurdering af den udvikling, som finder sted. Den højtærede udenrigsminister har bestræbt sig meget for at holde nævnet underrettet om mange ting, men dog er det sådan, at vore drøftelser ofte — det tror jeg man har lov til at sige — er utilfredsstillende, bl. a. fordi der ikke foreligger tilstrækkeligt materiale, og først og fremmest fordi man meget ofte — sådan er måske livet — bliver stillet over for så hurtigt at skulle tage stilling, at en egentlig drøftelse vanskeligt vil kunne finde sted. Jeg håber, at man i nogen måde vil kunne ændre dette.

Jeg talte før om udetillægsnævnet og gjorde nogle bemærkninger i denne forbindelse om stillingen i de nye stater, posterne i de andre verdensdele. Dertil vil jeg gerne føje nogle enkelte principielle bemærkninger. Jeg mener nemlig, at de opgaver, som vore ambassadører og andre udsendte repræsentanter vil blive stillet over for i disse lande, bliver meget store og meget vanskelige at løse tilfredsstillende, og jeg tror, at vi i en

[Ole Bjørn Kraft.]

overgangstid må vise forståelse for, hvor vanskelige disse opgaver er. Alle, der bare i nogen grad følger udviklingen i Congo og de vanskeligheder, De Forenede Nationers repræsentanter har haft, ved, at dér er der virkelig store vanskeligheder, men vi bør stræbe efter at løse dem så godt som muligt, og jeg synes, at den beretning, som er udsendt fra udenrigsministeriet af Jens Christensens rejse, rigtigt understreger, hvad det drejer sig om.

Jeg kan ikke se andet, end at her rejser sig spørgsmålet om den sproglige uddannelse af vore udsendte repræsentanter til nogle af staterne, thi det vil altid gøre et vældig godt indtryk, om de dog blot i nogen grad er i stand til at tale landets eget sprog. Vi ved, i hvor høj grad vi selv har værdsat, at nogle ambassadører har kunnet tale eller læse dansk, og noget tilsvarende gør sig gældende i endnu højere grad i nye stater, som ganske naturligt, fordi de er nye stater, er meget følsomme, idet de jo igennem mange år har været under hvide staters herredømme og derfor har mindreværdsfølelse, og de ville i høj grad værdsætte, at man dog viser nogen forståelse for, hvordan de tænker i deres land.

Det vil dernæst være nødvendigt at sætte vore udsendte repræsentanter nøjere ind i de politiske forhold i de pågældende lande, fordi vi ikke kan fremme vore eksportinteresser, hvis vi ikke virkelig sætter os ind i, hvordan de politiske forhold er. Vi må vise respekt for disse landes særlige forhold, deres religiøse opfattelse, deres samfundsmæssige struktur, deres store, ofte meget store kulturelle traditioner, og det kan man ikke gøre, hvis man pludselig flyttes fra en gerning i et europæisk land eller i Amerika eller Australien, eller hvor det nu er, til en af disse nye stater. I alt fald tror jeg, at en sådan uddannelse — hvad vi også har drøftet i kommissionen — er værdifuld, at det er et af de afgørende spørgsmål, som også det kommende udvalg bør drøfte indgående med den højtvalgte minister. Vi må ikke glemme, at de danske repræsentanter i de nye lande er vestens forposter. De kan svække eller styrke vurderingen af vestens kultur, af vestens traditioner, af vestens tænke måde. Det er på ingen måde meningen, at de skal blande sig i disse landes indre-

politiske forhold, men de skal handle på en sådan måde, at vesten ikke taber i prestige bl. a. ved, at vore repræsentanter ikke véd tilstrækkeligt om, hvordan forholdene i det pågældende land er. Det vil kræve en forøgelse af uddannelsen, og jeg tror også, det vil nødvendiggøre, at vore repræsentanter må være udsendt til nogle af disse lande i længere tid, end det ellers er tilfældet, for at de kan sætte sig ind i forholdene.

Så er der endelig spørgsmålet om De Forenede Nationer. Vi ønsker i udvalget at drøfte såvel spørgsmålet om nødvendigheden af at have ambassadør ved De Forenede Nationer som den danske delegations forhold i almindelighed og udenrigsnævnets mulighed for i tide at blive deltager i de beslutninger, som skal træffes i De Forenede Nationer. Det har ikke altid kunnet være tilfældet.

Men i det hele taget beder jeg om, at meget af det, jeg har sagt, ikke opfattes som en uvenlig kritik, men kun som udtalelser, jeg er fremkommet med, fordi der i den senere tid har rejst sig forskellige spørgsmål også på dette område, som vi må have klaring på. Jeg tror ikke, at man til enhver tid i nævnet har kunnet være orienteret; jeg er heller ikke sikker på, at man altid har været enig i de afstemninger, som den faste delegation har foretaget. Det er spørgsmål, vi må nå til fuldstændig enighed om, fordi jeg tror, vi er enige om grundsynspunktet. Vi må have klaring, ellers får vi en masse pressemæssige sager, som med rimelighed kunne have været undgået. Jeg ved, at regeringen stræber efter politisk enighed i tinget om udenrigspolitikken i så stor udstrækning som overhovedet muligt, stræber efter, at der et bredt flertal bag beslutningerne, og derfor må vi se på, hvordan dette ligger. Jeg vil understrege det, som er blevet sagt fra anden side, at selv om partierne har været repræsenteret i kommissionen, betyder det naturligvis ikke, at folketinget ikke står frit ved behandlingen af disse lovforslag og ikke skal underkaste dem en grundig undersøgelse; det er jo også således, at nogle partier ikke har været repræsenteret i kommissionen, og de har et rimeligt krav på, at deres synspunkter også kommer til orde og bliver vurderet.

Jeg vil slutte med at sige, at det konserva-

[Ole Bjørn Kraft.]

tive folkeparti gerne vil medarbejde ved gennemførelsen af denne nødvendige reform; vi håber, at man under arbejdet også vil tage hensyn til de synspunkter, vi har fremsat både tidligere og nu, således at bred enighed kan opnås om denne meget vigtige lovgivning.

Helge Larsen: Det er ofte blevet sagt, at lovgivningen altid er bag efter udviklingen. Jeg skal ikke kunne afgøre, om det er en almindeligt gældende regel, men ingen vil i hvert fald kunne hævde, at den nyordning af udenrigstjenesten, vi her har til behandling, kommer for tidligt. Jeg fremfører det ikke som kritik, men som baggrund for en påskønnelse af, at det med visse mindre ændringer af tjenesten siden 1945 er lykkedes at klare de mange nye opgaver så godt, som det er sket, og som udtryk for beredvillighed til medvirken til en hurtig gennemførelse af nyordningen.

Vi har som grundlag for vore drøftelser i dag et udførligt materiale, der er tilvejebragt gennem kommissionsbehandlingen af udenrigstjenestens forhold, og også jeg vil gerne fremhæve det værdifulde i, at betænkningen fra kommissionen på de allerfleste og de vigtigste punkter er enstemmig. Naturligvis er det særlig værdifuldt, at erhvervenes repræsentanter i et og alt har tilsluttet sig betænkningens synspunkter og forslag.

På baggrund af den udvikling, der finder sted i disse år, må nyordningen naturligvis først og fremmest betyde en udvidelse af udenrigstjenestens udetjeneste. Tidligere koloniorådernes opnåelse af selvstændighed har betydet dannelsen af mange nye stater i Asien og Afrika, og flere vil følge efter. Latinamerikas voksende betydning for verdensøkonomien og Danmarks stigende samhandel med de latinamerikanske stater, ekspansionen i disse år i dansk erhvervsliv, der ofte søger afsætning på nye markeder, ønsket om en spredning af dansk eksport for at gøre den mindre sårbar, end når den er knyttet til få markeder — alt dette må naturligvis tilsige os at udbygge udenrigstjenesten og da naturligvis specielt i Asien, Afrika og Latinamerika.

Af samme grund er det også rigtigt at lægge så stor vægt på udsendelsen af han-

dels-, industri-, presse- og informationskyndige specialmedarbejdere, som lovslaget gør. Som helhed skal disse specialmedarbejdere jo sættes ind, hvor dansk erhvervsliv allerede har vundet indpas, for at hjælpe erhvervene med at udbygge det vundne. De skal altså som hidtil følge handelen eller følge efter, når der først er vundet en vis position. Den metode har erfaringsmæssigt givet gode resultater, så der er ikke grund til at bryde med den. Men jeg vil dog gerne også fremhæve som noget værdifuldt, at man vil lade nogle få af disse erhvervskyndige specialmedarbejdere forsøge sig som pionerer i helt nye områder; det kan meget vel tænkes at give resultater af værdi for dansk eksport og dansk erhvervsliv.

Det er imidlertid tvivlsomt, om den udbygning af udenrigstjenesten, der her foreslås i de nye staters verdensdele, er tilstrækkelig set bare på lidt længere sigt. Der er endnu i Afrika områder, som er på vej mod selvstændighed, og vi kan regne med endnu flere stater i de kommende år og dermed yderligere øgede opgaver, som vi naturligvis må løse på bedst mulig måde.

Der er, forekommer det mig, to hovedhensyn, der må tilgodeses. Det ene og vel nok det vigtigste er dette, at med nye områders frigørelse vokser mulighederne for afsætning af danske varer. Det andet er det mere politiske, nemlig at vi af hensyn til det fredeligt samvirkende verdenssamfund, vi gerne ser skabt, har en interesse i — ja, vel en pligt til — at medvirke til at føre disse nye stater ind i samarbejdet. Vi har vel lov til at sige, at de nordiske lande måske har en ganske særlig opgave her, fordi de ikke er belastet af en fortid som kolonimagter.

Lad mig i tilslutning til det, som det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft nævnte, anføre, at det sikkert er rigtigt, at uddannelsen af udenrigstjenestens personale til arbejde i disse områder er et problem, som må interessere. Det er et spørgsmål om sprogtilegnelse og om forståelse af den helt fremmedartede kultur, man skal arbejde under.

Må jeg i øvrigt også i tilslutning til det, som det ærede medlem hr. Alsing Andersen nævnte om muligheden af oprettelse af en repræsentation i Nigeria med hovedsæde i

[Hølge Larsen.]

Lagos, sige, at det forekommer mig, at det vil være rigtigt at overveje et sådant spørgsmål og at gøre det med en velvillig indstilling ud fra den betragtning, at Nigeria er så stor en stat — der er 40 millioner indbyggere — og en stat med en efter alt at dømme væsentlig betydning for den kommende udvikling i Afrika, at der kan være al mulig grund til at oprette en dansk repræsentation her.

Nu koster alt det, som her er nævnt, naturligvis penge, således som også den øvrige foreslåede udbygning af udenrigstjenesten gør det, og derfor vil jeg ligesom det tidligere medlem af dette ting hr. Lannung nævne muligheden af, at de nordiske lande samarbejder mest muligt om repræsentationen i disse nye stater. Der vil utvivlsomt på mange felter kunne etableres et samarbejde af praktisk art. Jeg beder udenrigsministeriet have opmærksomheden henvendt herpå og henviser i denne forbindelse til den rekommandation, som blev vedtaget på Nordisk Råds møde i Reykjavik i juli i fjor, og som netop gik ud på at opfordre de nordiske landes regeringer til at undersøge de muligheder, der foreligger her.

Må jeg i denne forbindelse nævne et andet område, hvor en øget indsats også vil være ønskelig. Den højtærede udenrigsminister nævnte i sin fremsættelse som eksempel på den øgede arbejdsbyrde, der i årene efter krigen var lagt på udenrigstjenesten, at Danmark var blevet et aktivt medlem af De Forenede Nationer og en række andre internationale organisationer med politiske, humanitære og kulturelle opgaver. Det er jo ganske rigtigt, men jeg tror, at der i befolkningen er et levende ønske om, at dansk indsats i De Forenede Nationer må blive endnu mere aktiv. Bare den interesse, der er for hjælpen til udviklingslandene, er et vidnesbyrd herom. Jeg føler mig overbevist om, at en tilsvarende interesse gælder dansk indsats også i andre grene af De Forenede Nationers arbejde. Vi så i efteråret i De Forenede Nationers generalforsamling, hvorledes de nye lande får en stadig større indflydelse. En mere aktiv indsats fra dansk side i De Forenede Nationer må knyttes til større kontakt og større samarbejde med de mange nye sta-

ters repræsentationer, og når det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft for et øjeblik siden var inde på den tanke, at der måske kunne ske en reduktion af repræsentationen ved De Forenede Nationer, vil jeg gerne sige, at jeg er ganske uenig med det ærede medlem på dette punkt.

Når man foretager en sådan udbygning og effektivisering af udenrigstjenesten, som der her er tale om, er det selvfølgelig også en opgave at undersøge, om der ikke er områder, hvor der kan skæres ned eller skæres overflødig bort, altså med andre ord opnås besparelser. Det har kommissionen også gjort, og de forslag til besparelser, der foreligger, tiltræder jeg. Jeg vil også gerne under udvalgsarbejdet medvirke til at undersøge, om der skulle være muligheder for andre besparelser, uden at det går ud over tjenestens effektivitet, og uden at opgaver forsømmes, som ikke må forsømmes, men jeg tilføjer, at jeg har ikke i dag sådanne muligheder at anvise.

Må jeg også i tilslutning til det, som blev nævnt af det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, sige, at det vel er en ret udbredt opfattelse, at når vi, som tilfældet er på mange områder, etablerer en nærmere kontakt med andre lande ad andre kanaler end de diplomatiske, så overflødiggøres den diplomatiske repræsentation. Jeg tror, det er en fejlslutning. Hensigten med den øgede mellemfolkelige aktivitet, internationalt eller regionalt, som f. eks. mellem de nordiske lande indbyrdes eller EFTA, er jo netop at øge samarbejdet ud over, hvad der tidligere er kendt, og jeg tror ikke, at man kan vente, at det skal formindske udenrigstjenestens opgaver.

Til besparelsesforslagene henregner jeg også det foreslåede ejendomsnavns virksomhed. Naturligvis betyder det i første omgang øgede udgifter at erhverve fast ejendom til ambassader og gesandtskaber i udlandet, men det er en investering, der på længere sigt betyder nedgang i udtilfølgene; og i den udstrækning, passende ejendomme kan erhverves, tror jeg at turde sige, at mit parti vil være absolut velvilligt indstillet over for de fornødne finansbevillinger. Det samme gælder anskaffelse for statens regning af inventar til disse erhvervede ejendomme. I første omgang betyder det naturligvis øgede udgifter, men

[Helge Larsen.]

på længere sigt utvivlsomt besparelser på flytteomkostningskontoen.

Om udetillæggene i øvrigt vil jeg gerne gøre den bemærkning, at de naturligvis er berettigede. Jeg siger det, fordi man nu og da i offentligheden kan møde den opfattelse, at det er en særlig begunstiging, der vises diplomatiet, men naturligvis kan en udsendt tjenestemand ikke nøjes med den løn, han får herhjemme. Der følger så mange ekstraudgifter med udsendelsen — både personlige, til familiens ophold, børns uddannelse o. s. v., og tjenstlige i form af repræsentation, rejser o. s. v. — at der nødvendigvis må gives udetillæg. Det udelukker selvfølgelig ikke, at en anden beregning af udetillægget end den hidtil anvendte er ønskelig, og så vidt jeg kan bedømme det, må den fremgangsmåde, budgetmetoden, som nu foreslås af udetillægsnævnet og kommissionen, være bedre end den hidtil anvendte, fordi den giver bedre muligheder for at fastsætte udetillæggene efter det virkelige behov.

Til slut blot et par bemærkninger om ændringerne vedrørende normeringsloven. Jeg betragter det som en virkelig lettelse, et væsentligt fremskridt, at der nu skabes normeringsmuligheder for de mange sekretæraspiranter i udenrigsministeriet, som igennem længere tid ikke har kunnet få denne tjenestemandsansættelse, fordi normeringen har afventet udenrigskommissionens betænkning. Jeg betragter det også som en afgjort fordel, at man nu ved anvendelsen af kancellister i højere grad lader dem overtage en mængde praktiske arbejdsopgaver, som det vil være for kosteligt set at lade sekretærer og fuldmægtige beskæftige sig med.

Jeg kan med disse bemærkninger anbefale lovforslagene til en hurtig gennemførelse.

Aksel Larsen: De tre lovforslag, der behandles her, er kommet til verden efter 3 års forarbejde i en kommission, som mit parti af naturlige grunde ikke har været repræsenteret i. Det er vel forståeligt, at jeg ikke under disse omstændigheder føler mig kompetent til her i særlig grad at gå i dybden eller i detaljer i min omtale af

lovforslagene; det hører sådan set heller ikke hjemme under en førstebehandling. Jeg vil nøjes med i alt væsentligt at fremsætte nogle almindelige betragtninger. Desuden skal lovforslagene behandles i et udvalg; dér får vi lejlighed til ret indgående at beskæftige os med dem, og så kan man ved anden behandling komme ind på detaljerne. Jeg er klar over, at udvalgsbehandlingen må blive temmelig grundig, og det var jeg klar over, også før jeg hørte ordførerne for venstre og det konservative folkeparti; men jeg vil dog tillade mig at sige til det ærede medlem hr. Viggo Hauch, at selv om udvalgsbehandlingen skal og bør være grundig, bør den ikke være så grundig, som jeg fik indtryk af at det ærede medlem havde lyst til den skulle være. Jeg vil dermed give min mening til kende om, at vi i hvert fald i løbet af denne vinter eller dette forår må have denne reorganisering af udenrigstjenesten gennemført. Jeg tror ikke, det er noget, man skal udsætte så længe, som jeg fornam at det ærede medlem hr. Viggo Hauch kunne tænke sig.

I almindelighed om lovforslagene vil jeg sige, at den foreslåede udvidelse af og delvise reorganisering af udenrigstjenesten forekommer vel motiveret og vel betænkt. Opgaven for udenrigstjenesten er unægtelig adskilligt mere mangfoldig og på visse områder langt mere krævende end før, og dens modernisering i den retning, at den bedre kan tjene handels- og erhvervspolitiske formål, er nødvendig. På den anden side tjener udenrigstjenesten jo også andre formål, nemlig konsulære formål og udenrigspolitiske formål, og dér kan jeg ganske vist godt erklære mig enig i, hvad det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft har givet udtryk for: at det ville være ønskeligt, om folketinget havde mere kontakt med regeringen angående visse afgørelser, der bliver truffet i regeringen om vor delegations optræden i De Forenede Nationer. Men jeg kan aldeles ikke erklære mig enig i ønsket om at nedskære vor repræsentation i De Forenede Nationer. Jeg tror ikke, den er for stor, og jeg tror, det ville være hensigtsmæssigt, om man lagde endnu større vægt på en effektiv arbejdsindsats i et sådant organ som De Forenede Nationer, end man er i stand til, som forholdene ligger nu.

En del af de udvidelser, der foreslås, er

[Aksel Larsen.]

motiveret med, at der er opstået talrige nye stater, som alle sammen er selvstændige af navn, en del af dem desuden selvstændige af gavn. Det er rigtigt, at dette simpelt hen nødvendiggør en udvidet udenrigstjeneste, og sådan set var det lige ved at forbavse mig, da jeg læste betænkningen, og da jeg læste forslagene, at denne udvidelse foreløbig beregnes kun at ville koste ca. 3 mill. kr. mere om året, end udenrigstjenesten har kostet hidtil, idet man dog må tage i betragtning, at der samtidig søges gennemført besparelser på et par millioner. Men det er klart, at det må gøre udenrigstjenesten dyrere, hvis man skal udvide den, om jeg så må sige, geografisk, eller hvad antallet af ambassader, konsulater o. s. v. angår.

Her kommer jeg ind på spørgsmålet, om der dog ikke findes en vej frem for at klare opgaverne, uden at udgifterne stiger for meget. Jeg ville ønske, man i langt højere grad, end det har været tilfældet hidtil, og end det synes at blive tilfældet i den nærmeste fremtid, var i stand til at få et samarbejde om udenrigstjenesten med de øvrige nordiske lande eller, hvis det ikke var muligt, i hvert fald med Sverige og Norge. Nu forekommer det mig så ligetil, at hvad konsulatstjenesten o. lign. angår, må det være muligt at have arbejdet koordineret sådan, at man ikke inddækker alle lande i lige høj grad fra hvert af de tre lande. Vanskeligere ligger det måske, når det drejer sig om rent udenrigspolitiske opgaver, fordi de skandinaviske og de nordiske lande desværre ikke kan siges at have nogen fælles udenrigspolitik. Men det ser alligevel for mig ud, som om de største vanskeligheder findes på det erhvervspolitiske område. Jeg vil håbe, at regeringen vil gøre sit til, og jeg vil håbe, at vi i Nordisk Råd vil blive i stand til at gøre vort til, at nogle af de vanskeligheder, der synes at ligge i vejen for en koordinering af de nordiske staters fælles udenrigstjeneste, bliver ryddet af vejen. Det må være muligt ikke blot angående udenrigstjenesten i de nye

stater, men også angående udenrigstjenesten i de stater, vi tidligere har haft diplomatiske og konsulære forbindelser med; men naturligvis, når der har været så store vanskeligheder, eller rettere sagt, når det foreløbig har vist sig umuligt at nå til et intimt økonomisk samarbejde mellem de nordiske lande, er der vel desværre lidt lang vej frem, før vi når til en koordinering af udenrigstjenesten mellem disse lande, som dog sikkert ville blive til gavn for hvert af landene og samtidig ville medføre økonomiske besparelser.

Jeg vil i øvrigt, hvad den økonomiske side af sagen angår, tro, at selv om man måske ikke på alle områder har udvist den absolut nødvendige påpasselighed over for udgifternes størrelse — jeg tænker på sådanne ting som udetillæg, flyttegodtgørelser, ambassadebyggeri o. s. v. — kan man nok ikke forvente, at Danmark skal kunne klare sin udenrigstjeneste billigere eller væsentlig billigere, end der er kalkuleret med, og det klarer vi også nok.

Må jeg i øvrigt, da jeg nu nævnte ambassadebyggeriet, sige, at jeg kan godt se, at det i mange tilfælde ville være hensigtsmæssigt, at man erhverver fast ejendom eller bygger ambassade- eller gesandtskabsbygninger, medens det i andre tilfælde kan være hensigtsmæssigt at ordne sig på anden måde. Selv om der så måske kan være vanskeligheder ved at opnå en fælles dækning af visse opgaver i udenrigstjenesten gennem samarbejde mellem de nordiske eller de skandinaviske lande, var det så ikke muligt, at man i hvert fald, hvad sådan noget som ambassadebyggeri angår, kunne opnå visse besparelser, hvilket samtidig kunne få uhyre praktisk og gavnlige virkninger, derved at man søgte navnlig i de nye stater at nå til fælleserhvervelse af fast ejendom eller til fælles ambassadebyggeri? Det skulle vel være muligt, selv om man åbenbart økonomisk er yderst uenig i Danmark, Norge og Sverige, og selv om vi i udenrigstjenesten ikke fuldstændig trækker på samme hammel, at

[Aksel Larsen.]

vore repræsentationer skulle kunne bo under samme tag.

Ja, der var i øvrigt en hel del detaljer, som jeg ganske godt kunne udtale mig om, men af de grunde, jeg var inde på i mine indledende bemærkninger, vil jeg lade dem ligge her ved første behandling. Jeg tror, det vil være formålstjenligt, at vi så hurtigt som muligt får lovforslagene i udvalg, at udvalget kommer til at arbejde; så kan vi se, hvad der kommer ud af det, og så kan man ved anden behandling gå ind på de detaljer, hvorom der ikke måtte være opnået enighed i udvalget. Det er muligt, vi når til enighed om alle detaljer, jeg ved det ikke, men i hvert fald, jeg vil foretrække at vente med at komme ind på detaljerne til anden behandling. Jeg tror, jeg kan tilsige mit partis velvilje over for lovforslagene. Vi vil med en sådan velvilje gå ind i udvalgsarbejdet, men naturligvis bliver udvalgsarbejdets resultater bestemmende for vor stilling ved anden og tredje behandling.

Rimstad: På mit partis vegne kan jeg give tilslutning til de foreliggende lovforslag, som vi i det store og hele finder vel overvejede, og hvis grundige gennemarbejdning vi værdsætter.

Der har været talt en del om de ekstraudgifter, som lovforslagene vil medføre, og fra kommissionsarbejdet foreligger der mindretalsudtalelser fra venstre og de konservative, der ønsker forskellige indskrænkninger i udenrigstjenesten, for at de foreslåede udvidelser af erhvervstjenesten ikke skal blive for byrdefulde. Ud fra den betragtning, at udgifterne til den samlede udenrigstjeneste ikke på nogen måde kan siges at være overdimensioneret i forhold til vort lands internationale position og i særlig grad i forhold til vor meget betydelige udenrigshandel, kan vi ikke være enige med denne mindretalsudtalelse.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft nævnte i denne forbindelse tre veje, ad hvilke besparelser kunne nås, nemlig rationaliseringer, forældede udgifters bortfald og det nordiske samarbejde. Vi kan naturligvis kun være interesseret i, at landets udenlandske repræsentationer drives så rationelt som muligt, og vi regner da også

med, at rationaliseringer løbende finder sted; men vi tror ikke meget på, at man på én gang kan spare beløb af betydning ad de tre nævnte veje, uden at det går ud over repræsentationernes arbejde og formål. Vi er uinteresserede i, at Danmarks ansigt udadtil får et lurvet præg, når forskellen mellem det lurvede og det ikke-lurvede kun er småpenge set i sammenligning med det samlede statsbudget. Specielt med henblik på det nordiske samarbejde forventer vi større effektivitet i udenrigstjenesten fremfor besparelser til understregning af et fattigdomspræg, som vil være meget uheldigt på dette sted.

Vi ønsker derimod, at der i forbindelse med udvidelsen af erhvervstjenesten må blive taget skridt til, at hele erhvervslivet kan få den fulde gavn af det arbejde, der her skal udføres og bekostes. Efter vor opfattelse tilgodeser de foreliggende lovforslag ikke en indsats her i tilstrækkelig grad. Vi er klar over, at udenrigsministeriet med mellemrum offentliggør lister med navne på udenlandske firmaer, som søger danske forbindelser, og at både Industrirådet og Grosserer-Societetet har visse oplysninger fra udenrigsministeriet til gengæld for deres meddelelser, men dette synes ikke tilstrækkeligt for hele den danske eksportverden. Når erhvervstjenesten nu får den stærkt tiltrængte udbygning, må det materiale, som fremskaffes, også på en let og arbejdsbesparende måde gøres tilgængeligt for den eksport, af hvis omfang produktionen og dermed vor levestandard er afhængig.

I denne forbindelse vil jeg gerne understrege, at det er af stor betydning, at de generelle rapporter fra handelsattachéerne er udarbejdet på et ensartet grundlag, og at de indeholder udtømmende oplysninger om markedforholdene, handelsstatistikkerne, toldtarifferne, liberaliseringsgraden, valutaforholdene og priserne og en hel række andre forhold. For os, der til daglig arbejder med disse ting, står det helt klart, at der fra udenrigsministeriet endnu kan gøres et stort arbejde for at få disse oplysninger frem på rigtig måde og til rette tid. Det er blevet bedre i de senere år, men der mangler stadig noget. Jeg vil henstille til den højtærede udenrigsminister at undersøge mulighederne for en mere direkte kontakt med eksporterhvervene end den, der

[Rimstad.]

går gennem de pågældende organisationer, som jeg her har nævnt.

Hvad angår forslag til lov om udenrigstjenesten § 9, skal jeg endelig udtale, at nedsettelsen af et så omfattende nævn som det, der her er omtalt, til udførelse af et arbejde, der alligevel ikke er større end det, som lovforslaget angiver, forekommer mig at være lidt i retning af at skyde gråspurve med kanoner. Det er ikke i overensstemmelse med den velovervejede sparsommelighed, som lovforslagene ellers giver udtryk for. De undersøgelser og indstillinger, som dette nævn skulle tage sig af, er efter vor opfattelse ikke andet og mere, end hvad udenrigsministeriets egne embedsmænd, eventuelt i forbindelse med en byggesagkyndig rådgiver, kan udføre, og vi kan ikke se, at der her er grund til at beslaglægge den i tinget disponible arbejdskraft til fordel for et sådant nævn, hvortil udgifterne til rejser og diæter kan blive meget betydelige.

I øvrigt er vi enige i, at man søger oprettet en ambassade foruden i Accra også i Lagos. Vi ved, at Nigeria er et overordentligt stort land, som har stor betydning for den kommende eksport af en række produkter her fra Danmark, og vi finder, det er et heldigt forslag.

Måske er det muligt i det kommende udvalgsarbejde at tage hensyn til de af os her gjorte indvendinger. Vi kan i øvrigt anbefale lovforslagene.

Udenrigsministeren (*J. O. Krag*): Det kan næsten lyde banalt, når man takker for velvillig behandling af et forslag. Vi ved alle sammen, at det sker, at ministre takker for velvilligheden, selv om den måske har været sparsom, men i dette tilfælde synes jeg virkelig, det både er berettiget og rimeligt og på sin plads at takke for en velvillig behandling. Jeg vil gerne have lov til at sige, at det — i hvert fald for mig, og jeg tror også for de af udenrigsministeriets embedsmænd, der har overværet denne førstebehandling — har været en stor tilfredsstillelse at høre på de positive, dybtgående og interesserede indlæg, som de ærede partiordførere på en så saglig måde har fremført her fra talerstolen. Det er klart, at en endnu dyberegående behandling af de mange spørgsmål, der er blevet rejst, de

mange nuancer, der kan gøre sig gældende i vurderingen af de mange enkeltheder, kun kan finde sted i udvalget, og her står jeg naturligvis til rådighed med alle de oplysninger, det er muligt for mig og ministeriet at fremskaffe.

Jeg skal forsøge at begrænse mig til nogle bemærkninger af mere principiel natur, idet der dog også for mit vedkommende vil være et par enkeltheder, der frister mig så stærkt, at jeg ikke helt kan afholde mig fra et par bemærkninger.

For det første vil jeg gerne bekræfte, at det er regeringens ønske at tilstræbe en bred tilslutning til disse lovforslag. Jeg må måske sige det på den måde, at når det har været muligt her i det danske folketing at opnå enighed om en forsvarsordning, så bør det også være muligt for os at opnå enighed om vor udenrigstjenestes lovmæssige grundlag. Man kan spørge: hvad har forsvar og udenrigstjeneste med hinanden at gøre? Jeg vil mene, de har noget med hinanden at gøre. Det drejer sig i begge tilfælde om dele af landets administration, der vedrører rigets hævdelse, og jeg er meget taknemlig for de udtalelser, som den ærede ordfører for de uafhængige kom med: at vi dog vist må kunne indrette os sådan og have råd til at indrette os sådan, at Danmarks ansigt udadtil hævdes på en rimelig måde. Jeg skal vende tilbage til dette i forbindelse med nogle bemærkninger om de økonomiske rammer for udenrigstjenesten.

Jeg er klar over, at den kommende udvalgsbehandling må blive dybtgående. Jeg vil dog meget nødig opgive håbet om, at den skulle kunne afsluttes i dette forår. Jeg synes, at i det materiale, der står til rådighed, er problemerne dog så gennearbejdede, så mange synspunkter er fremført, så mange argumenter er lagt til rette, og så meget materiale er draget frem, at selv et udvalg, der vil gå i dybden, og i hvilket partierne naturligvis føler sig frit stillet, uanset at der har været repræsentanter for partierne i kommissionen, burde kunne nå at gøre arbejdet færdigt, så vi ved indledningen til det nye finansår kan have en ny lov. Det er klart, at dette ønske fra min side ikke blot skyldes — hvad skal jeg sige — almindelig menneskelig utålmodighed; det skyldes især, at hvis vi ikke

[Udenrigsministeren.]

når igennem med loven, inden finansåret løber ud, vil en hel række af de ting, der skulle blive en konsekvens af den nye ordning, komme til at vente yderligere et år. Men som sagt, jeg giver mit tilsagn om et godt samarbejde med udvalget. Jeg skal forsøge at komme med alle oplysninger og komme med dem hurtigt, og så vil jeg håbe, at en hurtig arbejdsgang bliver mulig.

Flere af de ærede ordførere har beskæftiget sig med de folkevalgte organers orientering om udenrigspolitiske anliggender. Jeg tror, det er et meget væsentligt punkt. Størstedelen af orienteringen sker jo i udenrigsnævnet, og jeg er glad for, at det er blevet anerkendt her, at jeg i hvert fald har bestræbt mig for at orientere nævnet så hyppigt og så grundigt, som det har været muligt, men jeg er enig med de ærede medlemmer i, at det sikkert kan gøres bedre. Det har været drøftet i kommissionen, og man har overvejet, på hvilken måde det kunne gøres bedre. Det er blevet sagt her, at man ikke i den anledning skulle oprette noget nyt organ. Det tror jeg heller ikke er nødvendigt, men jeg vil dog gøre opmærksom på, at udenrigsministeriets embedsmænd til daglig er næsten fuldstændig optaget af løbende sagers behandling. De, der som det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft kender udenrigsministeriet indefra, ved, hvilket enormt materiale der i form af telegrammer, depecher, indberetninger og telefoniske forespørgsler hver eneste dag strømmer ind til vore kontorer på Christiansborg, og det drejer sig i mange, mange tilfælde om sager, der ikke tåler at vente. De udenrigspolitiske begivenheder venter ikke på, at vi tager standpunkt. Vil vi gøre os håb om nogen indflydelse, ønsker vi, at vore repræsentanter ude i verden skal være rigtigt instrueret, så må stilling tages, medens problemerne er på bordet. Der må handles hurtigt, og det er helt uundgåeligt, at embedsmændenes tid fra dag til dag er næsten 100 pct. optaget af alt dette.

Det vil sige, at hvis man ud over den løbende orientering, som jeg er i stand til at give nævnet, vil have en orientering, der spænder over et videre felt, som også spænder over, hvad der har stået i London Times, Le Monde og Neue Zürcher Zeitung af kommentarer, også vil følge de mere

dybtgående tidsskriftanalyser og måske ud fra danske synspunkter ønsker en dybtgående analyse af problemerne, bliver man tvunget til en vis udvidelse. Vi er nødt til at have i høj grad kvalificerede folk, som kan hellige sig denne opgave, ellers tror jeg ikke den kan løses på tilfredsstillende vis — men alt dette må vi vende tilbage til i udvalget. Jeg gør ikke denne bemærkning ud fra noget ønske om, at personalet i udenrigsministeriet skal være større end allerhøjest nødvendigt, men jeg tror, at vil man have denne orientering af de folkevalgte organer på en mere dybtgående måde end nu, vil det også kræve en vis udvidelse.

Den ærede konservative ordfører var inde på nogle betragtninger over, om en enkelt minister nu også kan klare alt dette. Det skal jeg afholde mig fra kommentarer til, men jeg vil gerne bekræfte, hvad det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft af egen erfaring jo i øvrigt ved — og det forstår jeg også var baggrunden for hans bemærkninger — at der er nok at gøre, og jeg vil også gerne bekræfte, at opgaverne er overordentlig forskelligartede. Jeg kan heller ikke lade være at tilføje, at jo hurtigere flyvetrafikken bliver, des sværere bliver det. Jo hurtigere man kan transporteres fra sted til sted, des flere steder vil det blive krævet at man skal være, og des mindre tid vil man have til de opgaver, der bedst løses hjemme.

Om de økonomiske rammer har jeg allerede i min indledning gjort en enkelt bemærkning. Det er naturligvis rigtigt, som det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft siger, at vi må tænke på, at det er en forholdsvis lille befolkning, mindre end 5 millioner mennesker, der skal bære alt dette. Det er jeg helt enig i. Den samme betragtning må selvfølgelig anlægges over for alle andre statsopgaver — og kunne for så vidt også anlægges over for forsvarsopgaverne o. s. v. — og derfor vil jeg tilføje, at man nok ikke skal lade sig binde af denne udgangsbetragtning over for enhver opgave. Der kunne jo tænkes at være områder, hvor netop det lille land for at klare sig må være indstillet på at bringe et større offer pr. indbygger, og jeg vil i og for sig tro, at udenrigstjenesten er et af disse områder. Vi skal kunne hævde os, vi skal vise

[Udenrigsministeren.]

et ansigt udadtil, som det ærede medlem hr. Rimstad sagde, og specielt det lille Danmark med den meget store og efterhånden meget udspecificerede udenrigshandel må måske på visse områder være indstillet på at ofre mere pr. indbygger, end større lande med en anden erhvervsstruktur kan nøjes med.

De betragtninger, der af de ærede ordførere er gjort gældende om enkeltheder vedrørende besparelsesmuligheder, skal jeg i det store og hele lade ligge til udvalget, men vil dog gøre et par enkelte bemærkninger.

Jeg burde måske ikke over for en i øvrigt så positiv tale som den, det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft holdt, give udtryk for skuffelse, men på et enkelt punkt var jeg lidt skuffet. Jeg er lidt skuffet over, at man på ny rejser tanken om nedlæggelse af nordiske ambassader, og jeg er lidt skuffet over, at man på ny vil komme med ideen om at nedlægge vor ambassadørstilling ved FN.

Hvad de nordiske ambassaders arbejde angår, har vi prøvet at forenkle det. Vi har i praksis sparet ved at nedlægge embeder, fjerne embedsmænd både fra Oslo og fra Stockholm. Jeg vil naturligvis gerne i udvalget overveje enhver tanke om yderligere besparelser, hvor sådanne måtte anses for at være mulige, men jeg er meget skeptisk over for tanken om at nedlægge ambassadørstillingerne. Hvis man gør det, tror jeg faktisk, det vil blive et spørgsmål om at skifte navn på en embedsmand. Jeg tror ikke, der i realiteten kan spares penge. Vi må ikke glemme, at det, der foretages på de nordiske ambassader, ikke blot er vedligeholdelse af en politisk kontakt, som jeg erkender for de meget store spørgsmåls vedkommende lige så godt kan vedligeholdes — og ofte i praksis bliver det — ved, at jeg tager telefonen og ringer til min kollega, Halvard Lange, i Oslo eller til min kollega, Undén, i Stockholm. Vi har en meget, meget stor samhandel med Norge, Sverige, Finland og Island, en voksende samhandel, en samhandel, som i hvert fald for Norges og Sveriges vedkommende gerne skulle vokse yderligere nu, da vi får toldfrihed over for disse to

lande, efterhånden som aftalen inden for frihandelsområdet omsættes i praksis. Vi har desuden en stor skibsfart på disse lande, og vi har mange turister i disse lande. Vi har kulturelle forbindelser, som giver sig udtryk i stadig gentagne besøg hos hinanden, udstillinger, teater, film. Jeg tror ikke, jeg behøver at gå mere i enkeltheder. Det arbejde, der udføres på disse danske sendemandsposter i vore nordiske brødrelande, angår andet og meget mere end de politiske hovedlinjer, som begribeligvis i mange tilfælde kan aftales direkte mellem ministrene og embedskontorerne i hovedstæderne.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft kom også ind på det danske forslag til et dansk-norsk-svensk samarbejde om vore fremtidige repræsentationer i Liberia, Ghana og Nigeria og gjorde med rette opmærksom på, at her er udviklingen, der jo på disse områder løber hurtigt, allerede løbet foran ideen, idet det ser ud til, at alle tre nordiske lande vil have repræsentationer i Nigeria. Hermed slås en del af samarbejdsplanen i stykker — det må jeg uden videre erkende — men jeg vil også gerne henvise til det afsnit af Jens Christensens beretning fra hans rejse dernede, hvoraf fremgår, at dette på ingen måde hindrer, at der stadig er besparelser at hente ved et intimt nordisk samarbejde.

Jeg må måske her gøre den bemærkning til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, at jeg tror ikke, den fælles udenrigstjeneste er nogen mulighed i praksis, heller ikke i disse nye lande, idet hvert af de nordiske lande ønsker at opretholde en selvstændig udenrigstjeneste. Det, man kan nå frem til, er besparelser og/eller større effekt ved et nærmere praktisk samarbejde mellem udenrigstjenesterne, der i øvrigt bevarer deres selvstændighed. Jeg tror også, at fælles bygning, kontorfællesskab, som det ærede medlem var inde på, vil være en af vejene, og jeg tror, at netop i Nigeria, Ghana og Liberia, for nu at holde os til dette praktiske eksempel, vil det være en af vejene frem.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft fastholdt også det gamle VK-forslag om at afbalancere de nødvendige merudgifter, som jo også fik tilslutning fra det ærede medlems side, ved flere nedlæggelser af

[Udenrigsministeren.]

danske udeposter, specielt i Europa. Også her bliver jeg nødt til at tale advarende. Vi skal for det første huske på, at Danmark er et land, der i ganske særlig grad har sin udenrigshandel med vesteuropæiske lande. Jeg ville gætte på, at mellem 75 og 80 pct. af Danmarks udenrigshandel er med vesteuropæiske lande. Det skal vi huske på. Samtidig med at vi gør disse fremstød, som kommissionsbetænkningen og lovforslagene er udtryk for, i Sydamerika, Afrika og Asien, og samtidig med at vi med øst-europæiske lande ønsker udvidet samhandel, må vi ikke glemme, at den store massive del af vor udenrigshandel vedvarende vil være med vesteuropæiske lande, og at vi derfor ikke uovervejnet må foretage nedlæggelser af poster, der kan gøre det svært for os at opretholde disse forbindelser. Det er klart, at udviklingen i markedsplanerne gør noget sådant ganske særlig betænkeligt, ligesom vi vel også må tænke på, at Europatankerne, ikke alene økonomisk, men også politisk og kulturelt, vel aldrig nogen sinde har haft så stor aktualitet som netop i disse år.

Disse bemærkninger er ikke udtryk for en modstand mod at spare, tværtimod; jeg vil meget gerne forhandle i udvalget, hvis der skulle fremkomme flere realistiske besparelsesmuligheder end dem, vi allerede har fundet frem og delvis allerede har gennemført. Men jeg advarer imod en tankegang, der måske, hvis den blev fulgt for langt, i praksis ville vise sig mindre velegnet, ja, måske kunne vise sig skadelig over for en fremtid, der dog også for Danmarks vedkommende i meget høj grad vil blive bestemt af det samlede Vesteuropas skæbne.

Jeg er meget taknemlig for de bemærkninger, som flere af de ærede ordførere har gjort om udetillægget. Det er jo rigtigt, som det ærede medlem hr. Alsing Andersen sagde, at den opfattelse, at udetillægget bestemmes ved et greb i lykkeposen, er forkert. Man har fulgt en metode med meget dybtgående beregninger, og intet udetillæg er blevet fastsat, uden at det har været behandlet i udetillægsnævnet, hvor jo finansministeriet har formandsposten, og hvor de politiske partier er repræsen-

teret og deltager i afgørelserne. Men jeg er også enig med det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft i, at ordningen tiltrænger reform, og jeg er glad for den tilslutning, der fra de ærede ordføreres side har været til tanken om det nye system, budgetmetoden, hvorved en helt anderledes individuelt begrundet fastsættelse kan gennemføres end efter det grundlag, man hidtil har baseret sine afgørelser på.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft gjorde nogle bemærkninger om et diskussionsemne, der jo altid er meget populært, nemlig cocktail-parties. Jeg kan måske til indledning sige, at jeg selv har gennemført praktisk taget aldrig at gå til cocktail-parties her i København, praktisk taget aldrig. Ikke desto mindre skal jeg, hvis debatten bliver afsluttet, om en time være vært ved et cocktail-party her på Christiansborg i repræsentationslokalerne. Hvad kan der siges til forsvar for den slags selskabelighed? For det første synes jeg, man er nødt til i retfærdighedens navn at slå fast, at formålet med cocktail-parties ikke er at drikke cocktails; man kan udmærket gå til den slags selskaber uden nogen sinde at drikke disse forfærdelige giftblandinger, der serveres. Jeg nævnte lige, at jeg om ca. en time skal være vært ved et sådant party. Dette party har den begrundelse, at vi har en meget prominent engelsk gæst, og vi synes som værter, vi gerne ville have, han skal have lejlighed til at møde og hilse på og om muligt tale med et ret betydeligt antal mennesker fra dansk erhvervsliv og fra forskellige andre kredse. Det drejer sig om et antal mennesker på i hvert fald over 50. Jeg gad egentlig vide, om der findes nogen anden praktisk mulighed for at arrangere en komsammen end et af disse vederstyggelige cocktail-parties. Altså, der kan siges noget til forsvar for disse uhyggelige og alt for hyppigt afholdte selskabeligheder, så jeg tror ikke, man helt så kategorisk skal afvise deres berettigelse, som det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft var tilbøjelig til det. Jeg er dog helt enig i, at der bør vises mådehold; selv om det er en billig form for selskabelighed, især for vore repræsentationer i udlandet, der jo har disse flydende varer, der serveres, skattefrit, bør der vises mådehold, og det er vel også

[Udenrigsministeren.]

rigtigt, som det ærede medlem gør opmærksom på, at specielt i visse af de nye lande bør der vises et ganske særligt mådehold.

Jeg strejfede de bemærkninger, det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft havde gjort om vor repræsentation ved De Forenede Nationer. Jeg må sige, at jeg kan overhovedet ikke forstå, at man kan rejse det spørgsmål, om det er nødvendigt at have en ambassadør ved De Forenede Nationer. Jeg mener, at det er af en af de mest nødvendige ambassadørposter, man har; jeg vil overhovedet blandt de vigtigste af vore ambassadørposter regne vore faste ambassadører ved de store internationale organisationer. Jeg vil mene, at vor repræsentation ved De Forenede Nationer, ved NATO og ved OEEC — i fremtiden OECD — hører til nogle af de vigtigste poster, vi har. At spænde fra her vil efter min opfattelse være ude af kontakt med udviklingen, med de veje, ad hvilke et lille land i moderne tid kan gøre sig gældende i den store politik.

Jeg kan være helt enig i de bemærkninger, det ærede medlem hr. Helge Larsen og også andre af de ærede ordførere gjorde om, at vor indsats ved FN bør styrkes, bør gøres aktivere. Om det også er muligt i højere grad at have samspil mellem regeringen og det udenrigspolitiske nævn ved de enkelte afgørelser om, hvordan der skal stemmes, ja, det vil jeg også meget gerne deltage i en forhandling om. Her kommer jo tidsmomentet ind. Undertiden skal vi tage stilling til en afstemning, hvis oplæg ikke har kunnet forudses, med få timers varsel. Men alt dette synes jeg det er rimeligt vi taler om i udvalget.

Til slut vil jeg gerne takke det ærede medlem hr. Rimstad for hans bemærkninger om erhvervstjenesten. Det er måske en beskeden gren af udenrigstjenesten, men jeg anser den selv for en overordentlig vigtig gren. På forskellig måde er det blevet forsøgt at gøre den aktivere, og jeg er glad for, at den ærede ordfører for de uafhængige havde bemærket dette. Jeg vil gerne i udvalget drøfte mulighederne for en yderligere forbedring, for en yderligere kontakt med eksportørerne, for at de oplysninger, der gennem erhvervstjenesten indsamles til eksportørerne, kan komme frem på rette måde og i rette tid, så de kan gøre nytte

for vore erhvervs arbejde med at hævde eksporten ude på de fremmede markeder.

Ole Bjørn Kraft: Jeg skal fatte mig i meget stor korthed, også for ikke at hindre den højtærede udenrigsminister i at forberede sig til det cocktail-party, han skal være vært ved i nær fremtid. Jeg vil gerne sige om cocktail-parties, at jeg fornægter ikke kategorisk, at man ved forskellige lejligheder kan bruge dem. Jeg har blot peget på, at et vist, som ministeren sagde, mådehold med anvendelsen af denne form var, synes jeg, rigtigt. I mange tilfælde er disse selskaber overflødige. Jeg tænker måske mere på cocktail-parties ude omkring i verden, hvor det let måske kunne blive den eneste måde, man søgte kontakt på. Jeg er glad for de bemærkninger, den højtærede udenrigsminister gjorde om denne sag; de viste, at vi i det store og hele har den samme opfattelse af dette spørgsmål.

Jeg har egentlig kun bedt om ordet for at sige til den ærede ordfører for de uafhængige, det ærede medlem hr. Rimstad, at han må have misforstået, hvad jeg har sagt, og hvad der er mit partis hensigt, hvis han tror, det konservative folkeparti ønsker en lurvet udenrigstjeneste. Det gør vi på ingen måde. Vi deler ganske den opfattelse af udenrigstjenestens betydning, som både den ærede ordfører og den højtærede minister har givet udtryk for. Det forbavser mig, at man kan tænke sig, at vi har en anden opfattelse. Men det, at vi ønsker, at udenrigstjenesten i fuld udstrækning skal være i stand til at løse sine meget betydningsfulde opgaver, betyder ikke, at man ikke skal stræbe efter, at denne opgave bliver løst så billigt, som man nu kan gøre det. Vi forudser, at kravene til udenrigstjenesten vil vokse meget betydeligt i den kommende tid, og hvis man da fastholder, at alle de repræsentationer, vi hidtil har haft, skal bibeholdes i fremtiden, vil den efterhånden antage et omfang, som vil betyde en tung økonomisk byrde.

Derfor har vi ønsket at forhandle om at få undersøgt, om der ikke er besparelsesmuligheder, der kan medføre, uden at byrden bliver for tung, at udenrigstjenesten effektivt og på værdig måde kan løse de opgaver, som den skal løse. Det ærede medlem hr. Rimstad og jeg er enige om, at vi skal ikke have nogen lurvet udenrigs-

[Ole Bjørn Kraft.]

tjeneste; vi skal have en effektiv og værdig udenrigstjeneste, men det er tingets opgave nøje at undersøge, om der ikke er besparelsesmuligheder til stede, som hidtil ikke har været udnyttet, og som det vil være rimeligt at udnytte her som alle andre steder.

Jeg er ganske enig med den højtærede udenrigsminister i, at man meget vel kan sammenstille forsvarrets og udenrigstjenestens opgaver; og lige så vel som jeg ønsker at bruge de midler, der er nødvendige til forsvarrets formål, ønsker jeg at bruge de midler, som er nødvendige til udenrigstjenesten; men jeg ønsker både på forsvarrets og på udenrigstjenestens område at undersøge effektiviteten: om pengene anvendes rationelt, og om det ikke i tidens løb har vist sig, at der er områder eller poster, der kan spares til fordel for effektiviteten andre steder. Det er det, diskussionen drejer sig om.

Jeg har nævnt de forslag, vi har stillet, og de tanker, vi har fremlagt, og vi er naturligvis rede til at forhandle om dem og søge at nå til en enig vurdering af disse problemer. Jeg vil gerne sige til den højtærede udenrigsminister, at jeg og mit parti vil gøre, hvad der står i vor magt, for at det skal lykkes, inden tinget tager sommerferie, at gennemføre lovforslagene om udenrigstjenestens reform, fordi jeg deler den betragtning, som ministeren gjorde gældende, at det vil være nyttigt. Vi har jo også nogle måneder for os, og ved et intensivt arbejde i udvalget skulle det være muligt at nå frem til et resultat.

Jeg skal ikke gøre flere bemærkninger. De problemer, der foreligger, og de enkeltheder, som har været omtalt, får vi jo nu lejlighed til, som det også er meningen, at drøfte nærmere i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Alsing Andersen: Jeg foreslår, at de tre lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 18. januar, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om udenrigstjenesten, forslag til lov om ændringer i lov om normering og klassificering af stats-tjenestemandsstillinger og forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

- 3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om offentlig forsorg.

Mødet hævet kl. 16³².

18. møde.

Onsdag den 18. januar kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Poul Møller* til finansministeren:

„Agter finansministeren at imødekomme Erhvervenes Skatteudvalgs ønske om nedsættelse af et udvalg til gennemgang af de problemer, som en eventuel overgang til kildeskat vil rejse?“

Poul Møller: Ved ligningslovsforslagets anden behandling i december måned stillede jeg et spørgsmål til den højtærede finansminister, og den højtærede minister